

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ · ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' ΕΤΟΣ 27^{ον} | ΑΘΗΝΑΙ | 15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1913 | ΑΡΙΘΜΟΣ 1035

ΤΟ ΠΑΣΧΑ

Ἦρχοντο καὶ παρήρχοντο τὰ χρόνια. Ἐωρτάζαμεν καὶ ἐπανηγυρίζαμεν τὸ Πάσχα ὡς μία οικογένεια μεγάλη, ἀλλὰ δυστυχημένη, μὲ τὰ περισσότερα παιδιὰ τῆς σκορπισμένα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὑποδουλωμένα εἰς ἀγρίους τυράννους, καταδιωγμένα καὶ βκσανισμένα, μὲ ἀλυσσιδες εἰς τὰ χέρια καὶ μὲ ὀδύνην καὶ ἀγωνίαν εἰς τὴν ψυχὴν.

Καὶ τὰ χρόνια ἐπερνοῦσαν νεκρωμένα, ἄτονα, ψυχρά. Ὅσον αἱ γενεαὶ διεδέχοντο ἢ μία τὴν ἄλλην τὸσον ἔσθυναν τὰ ὠραία ὄνειρα, ἔχάνοντο αἱ ἐλπίδες, ἐπίνιγοντο οἱ πόθοι. Ἡ ἰδέα ὅτι ἡ μεγάλη Ἑλληνικὴ οικογένεια ἤμποροῦσε νὰ ἀνασυσταθῆ καὶ πάλιν, ὅτι ἡ μητέρα ἢ πτωχὴ καὶ ἀδύνατη θὰ ἤμποροῦσε νὰ σηκωθῆ μὲ τὴν ἀποφασιστικότητά τῶν ἀπελπισμένων καὶ νὰ χύσῃ τὸ αἷμα τοῦ τῆς ἔμενε διὰ νὰ σπάσῃ σίδηρα καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ τὰ βκσανισμένα παιδιὰ τῆς, ἐθεωρεῖτο πλέον οὐτόπια.

Οἱ θεοὶ ὅλοι ἐφχίνοντο νὰ μᾶς εἶχαν διὰ παντὸς ἐγκταλείψει. Οἱ θεοὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀνδρείας μᾶς εἶχαν ἀφίσει μόνον τοὺς ὠραίους νηούς των, ἐρειπωμένους καὶ αὐτοὺς καὶ συλημένους ἀπὸ τοὺς βραβάρους, ποῦ ἐξεπολίτισαν. Ἀπὸ τὰ χρυσαμένα μάρμαρα τοῦ Παρθενῶνος ἐφάνετο νὰ εἶχε πετάξῃ πρὸ πολλοῦ τὸ ἱερόν τῆς Πηλλάδος πτηνὸν καὶ ὁ μικρὸς βωμὸς τῆς Ἀπτέρου Νίκης, τὸ κομφοτέχνημα

αὐτὸ τῆς αἰωνιότητις εἶχε χάσει κάθε ἐλπίδα νὰ ἐπανακτῆσῃ τὴν παλαιὰν του δόξαν. Ἡ ἄπτερος εἶχε κάμει πτερὰ καὶ εἶχε πετάξῃ τὸσον μακρὰν, ὥστε καὶ ἡ ἀνάμνησίς τῆς ἀκόμη ἐχάνετο εἰς τῶν μακρῶν χρόνων τὸ πέρασμα.

Ἄλλ' οἱ θεοὶ ἐνοστάλγησαν ἐπὶ τέλους τὴν παλαιὰν καὶ ὠραίαν των πατρίδα. Ὁ Ἄρης μὲ τὴν χρυσὴν πανοπλίαν, ὤρμησεν ἀκάθεκτος πρὸς τὰ κρυσταλλένια παλάτια τοῦ Ὀλύμπου καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἡ σοφὴ κόρη τοῦ Διός, ἐπῆρε τὸ φύσημά τῆς ἀπὸ τὰ μακρουνὰ ξένα διὰ τὸ παλαιὸν ἀγαπημένον τῆς Ἄστου, μὲ τὸν πάντοτε ζαφειρένιον οὐρανὸν καὶ μὲ τὸν ἀντικρυνὸν γελαστὸν καὶ δοξασμένον πόντον. Τώρα πλέον οἱ δύο θεοὶ συμφιλιωμένοι καὶ ἀγαπημένοι ἐτέθησαν εἰς τὸ ἔργον. Εἰς τὸ πέρασμα των ἐστρώοντο παντοῦ νίκης δάφναι. Ὁ Ποσειδῶν ἐξύπνησε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸν μακρὸν ὕπνον του καὶ ἄπλωσεν εἰς τοὺς πόντους ὅλα τὰ ροδοπέταλα τῶν μαγευμένων δύσεων διὰ νὰ πανηγυρίσῃ τὴν ἀπελευθέρωσιν νησιῶν δοξασμένων, εἰς τὰ ὁποῖα ἀκούονται ὡς τώρα ἀκόμη τὰ τραγούδια τῆς Σαφροῦς καὶ τοῦ Ἀλκαίου.

Εἰς τὴν παλινόστησιν τῶν ἀρχαίων θεῶν ἐπρωτοστάτησεν ὁ διάδοχος των, ὁ μεγάλος Θεὸς τῆς ἀγάπης. Αὐτὸς ὁ Χριστὸς, ὁ ὑπέροχος μάρτυς ὁ ὁποῖος ὕψωσε τὴν θεότητα μέχρι τοῦ Σταυροῦ, αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἐδίδαξε τὴν ἀνεξικακίαν καὶ τὴν μακροθυμίαν, αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἀπὸ ἄρχων ἐγένεε δούλος καὶ ἀπὸ μεγάλος μικρός, ἐπόνεσε διὰ τὸν βαθὺν πόνον μας, καὶ ἐ-

ξηγέρθη και ηυλόγησε τον μεγάλον ανθρωπικόν αγώνα μας.

Είς τήν ιστορικήν εξέλιξιν τῆς φυλῆς μας ηὔρε πολλά τὰ κοινὰ μέ τὸ μαρτύριόν του ὑπὲρ τῶν ὑψηλῶν και ὠραίων ἰδανικῶν. Ὡς αὐτὸς ἡ φυλὴ μας ἐκυριάρχησε τοῦ πνεύματος τοῦ κόσμου, ὡς αὐτὸς ἐδοκιμάσθη και ἐταπεινώθη ἀπὸ βρβάρους, ἀπὸ προδότας και ἀπὸ ληστές. Ὡς αὐτὸς ὑπέστη ἀτιμωτικὸν μαρτύριον και ὡς αὐτὸς ἐτάφη μέ τὸ σῶμα ματωμένον και μέ τήν ψυχήν ποτισμένην γολήν.

Ἄλλὰ ὡς ὁ ἰδικὸς του θάνατος δὲν ἔσθυσε τὸ κάλλος και τήν δόξαν του, ὡς ὁ ἰδικὸς του θάνατος δὲν ὑπῆρξεν ἡ ἀνυπαρξία, ἀλλὰ ἡ ζωὴ ὑπὸ ἄλλην μορφήν, ἡ ζωὴ και ἡ ἀνάστασις τῆς ἀνθρωπότητος, ἀπαράλλακτα και τῆς ἰδικῆς μας φυλῆς ὁ θάνατος, ὑπῆρξεν ἀνάστασις και νέα ζωὴ.

Και ἀφοῦ ἡ ζωὴ αὐτὴ και ἡ ἀνάστασις ἐσκορπίσθη εἰς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος και ἐξύπνησε τοὺς κοιμισμένους τὸν ὕπνον τῶν ἀγρίων και ἔδωκε τὸ φῶς εἰς τυφλοὺς, ἐπέστρεψε και πάλιν εἰς τὰ ἱερὰ χῶματα τῆς παλαιῆς πατρίδος και ἐπετέλεσε τὸ μέγα θαῦμα τοῦ ἀπὸ κοινοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα ὅλης τῆς φυλῆς.

K. PAPPEN

ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΣΧΑΛΙΝΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΛ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΒΑΠΤΙΣΤΙΚΗ

Ἄν ἄλλη τις χρηστὴ γυνὴ εἶδε ποτὲ καλὰ νοικοκυριὰ εἰς τὰς ἡμέρας τῆς, ἀναντιρρήτως εἶδε τοιαῦτα και ἡ θειά-Σοφοῦλα Κωνσταντινιά, σεβασμιά οἰκοδόμοισιν ἐβδομηκοταέτις, κάτοικος παρχθαλασίου κώμης εἰς μίαν τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου.

Τὴν ἐκάλουν κοινῶς Σαρκαντανοῦ, και πολλοὶ ὑπέθετον ὅτι τὸ ἐπίθετον τοῦτο τῆ ἀπεδόθη, διότι δῆθεν εἶχεν ἴσον μέ σαράντα γυναικῶν νοῦν, ὅπερ δὲν ἐνομιζέτο ὑπερβολή. Ἄλλοι ὅμως ἔλεγον ὅτι ἡ λέξις ἐσηματίσθη κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ Σαραντανοῦ, ἧτοι νονὰ μέ σαράντα βαπτιστικούς.

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι, ἂν δὲν εἶχε φθάσει εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον, δύο ἢ τρεῖς μονάδες τῆς ἔλειπον, και ἤλπιζε προσεχῶς νὰ συμπληρῶσιν τὴν τεσσαρακοντάδα. Ὁμολογητέον δὲ ὅτι και αὐτὴ κατ' ἀρχὰς εἶχε βαπτίσει οἰκειοθελῶς μόνον πέντε ἢ ἕξ νήπια τῶν γειτόνων

τῆς, ὅσα και πᾶσα ἄλλη καλὴ οἰκοκυρὰ συνήθως βαπτίζει. Ἄλλ' ὅταν ἀπαξ ἐγνώσθη και ἀπεδείχθη ὅτι εἶχε καλὸ χέρι, τότε ὅλαι αἱ γειτόνισσαι, συγγενεῖς, παρασυγγενεῖς, κολλήγισαι, ἤρχισαν νὰ τὴν πολιορκοῦν.

Εἶχε πᾶσαι καλὸ ὄνομα, ὅτι τῆς ἐζοῦσαν τὰ παιδιά, ὅσα ἀνεδέχετο ἐκ τῆς καλυμμένης. Εἶναι δὲ τὸσον σπουδαῖον νὰ εὑρεθῆ νονὰ «νὰ τῆς ζοῦν τὰ παιδιά» ὅσον και ἱερεὺς «νὰ πιάνη τὸ διάβασμά του».

Ἡ θειά-Σοφοῦλα ὅμως ὑπέφερε μετὰ χάριτος τὴν ἀγχαρίαν ταύτην. Εἶναι ἀληθές, ὅτι τὰ φωτίκια εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, χιτῶν και κουκούλιον μετὰ σταυροῦ, καθὼς και τὰ μαρτυράκια, ἐκρινή βροχὴ λεπτῶν και διλέρτων διὰ τοὺς ἀγυιόπαιδας, ἐκόστιζαν ἐν ἕλῳ δέκα γρόσια.

Ἡ θειά-Σοφοῦλα ὠμοίκαζε μέ τὴν ἐπιμελῆ ἀνθοκόμον, ἧτις δὲν ἀρκεῖται νὰ φυτεύῃ μόνον τὰ ἀνθὴ τῆς, ἀλλὰ τὰ περιθάλλει και τὰ κκταρθεύει. Ἡγάπα τὰ πνευματικά τῆς τέκνα ὡς τέκνα τῆς ἐγκαρδιακά, τὰ ἐθώπευε, τὰ ἐφίλευε και τὰ ἐπαιδαγωγεῖ.

Ὁ μπάρμπα-Κωνσταντῆς ὁ πρῶτος γρινιάρχης τοῦ χωρίου, δὲν συνεμερίζετο τὴν ἀδυναμίαν ταύτην τῆς συζύγου του.

— Ἄ, μπάρβο! φίλεέ τα τ' ἀναδεξιμίᾳ σου, μουρῆ! . . . ἐγόγγυζεν ἐκάστοτε, ὡς αὐτὸ τὴν ἐβλεπε μεριμνῶσαν περὶ τῶν ἀναδεκτῶν τῆς—ἦῦρες κι' ἄλωνίζεις, μουρῆ! . . .

Ἡ θειά-Σοφοῦλα ὀλίγον ἀνησυχεῖ περὶ τῆς ἰδιοτροπίας ταύτης τοῦ συζύγου τῆς, ὅστις ἦτο ἀγαθὸς ἄνθρωπος εἰς τὰς καλὰς του ὥρας. Ἐπειτα ὁ μπάρμπα-Κωνσταντῆς, σπανίως ἐφάνετο ἐν τῇ πολίχῃ. Ἀπότου ἔπαυσε τὰ θαλάσσια ταξίδια, ἠσχολεῖτο ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων του. Κατὰ πᾶσαν πρῶτιν ἔππευεν ἐπὶ τοῦ εὐρύστου ἡμῖνου του, ἐτρέπετο εἰς τοὺς ἀγρούς και ἐπανήρχετο μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, περὶ τὰ 184 . . ., ἡ θειά-Σοφοῦλα εἶχε φθάσει εἰς τὸ τριακοστὸν ἔνατον βαπτιστικόν. Ἐν μόνον τῇ ἔλειπε διὰ νὰ τὰ κάμη σαράντα, πρὸς ἀνάπαυσιν τῆς συνειδήσεώς τῆς. Ἐβάπτιζεν ἀδιακρίτως ἄρρυνα και θήγλα, ἀλλ' ἐφρόντιζε νὰ διδῆ ἀκριβεῖς σημειώσεις εἰς τοὺς ἱερεῖς και πνευματικούς, διὰ νὰ μὴ τυχὸν γείνη κανὲν συναικέσιον εἰς τὸ μέλλον μετὰξὺ δύο ἑτεροφύλων ἀναδεκτῶν, και κολασθῇ ἡ ψυχὴ τῆς.

Κατ' ἔτος, τὴν Μεγάλην Πέμπτην, μεγίστη κίνησις ἐγένετο ἐν τῇ εὐρυχωρῷ αὐτῇ τῆς οἰκίας. Ἡ θειά-Σοφοῦλα ἀνεσφουγγώετο μέχρις ἀγκῶνων, και ἐζύμωνε μόνῃ τῆς τὰς

Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ ΔΑΝΗΛΟΣ

τριακονταενέα αὐγοκουλῶρας διὰ τοὺς τοσοῦτους βαπτιστικούς τῆς. . . Ἄλλὰ πλὴν τῶν βαπτιστικῶν ὑπῆρχον και τὰ ἐγγόνια και τὰ δισέγγονα, και ταῦτα δὲν ἦσαν ὀλιγάριθμα.

Ἐν συνόλῳ ἐχρειαζόντο ἑβδομήκοντα και πλέον κοκκῶνες, δηλ. παιδικὰς κουλῶρας, διὰ τοὺς βαπτιστικούς, διὰ τοὺς ἐγγόνους και τὰ δισέγγονα. Εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον δὲν συμπεριλαμβάνονταί αἱ μεγαλείτεροι κουλῶραι, τὰς ὁποῖας παρσκευάζε διὰ τὰς συντέκνισσας, διὰ τὰς ἀνεψιάς και δισσεξιδέλας τῆς.

Μέγας δὲ ἐβόμβει ὁ ἐσμός τῶν ἀναδεκτῶν και δισεγγόνων παρὰ τοὺς ἀνθῶνας τῆς αὐτῆς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Ἀπὸ τῆς τρίτης ὥρας τοῦ δειλινοῦ, καθ' ἣν ὁ μπάρμπα-Κωνσταντῆς ἐξεγείρετο τοῦ μεσημβρινοῦ ὕπνου, μέ δριμεῖαν ἐπικαθημένην τῆς ρινὸς τὴν χολήν, και ἐφόρει τὸ τσάχινον βρακίον του, ἐπύργωνεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μεγκλωπερές τὸ τυνησιακόν

φέσι του, ἐλάμβανεν ὡς σκῆπτρον τὴν μεγάλην ἤλεκτροστόμον τσιμπούκαν του, ἀνῆρτα ἐπὶ τῆς ὀσφύος βαθύκολπον τὴν μεταξωτὴν καπνοσακούλαν, και κατήρχετο εἰς τὸ καφενεῖον νὰ εἰσπνεύσῃ τὴν θαλασσίαν αὐραν, ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης ἡ εὔρεΐα και τετράγωνος αὐλὴ παρεδίθετο ἐξ ἐφόδου εἰς τὴν λεηλασίαν τῶν βαπτιστικῶν και τῶν δισεγγόνων. Μεγίστην εὐτυλίαν και ἀνήκουστον ἠδονὴν ἐνόμιζον τότε τὰ παιδιὰ τῆς γειτονίας, ἂν κατῶρθωνον νὰ παρεισδύσωσιν εἰς τὸ προκύλιον τῆς θειά-Σοφοῦλας, ὅπερ ἐθεωρεῖτο ὡς μυθῶδες τι. Πολλὰ αὐτῶν προέτεινον τὰς κεφαλὰς διὰ τῶν σχισμῶν τῆς κλειστῆς αὐλείου θύρας, ἧτις ἐμοχλεύετο ἐξῶθεν ὑπὸ τῶν ζηλοτύπων βαπτιστικῶν διὰ τοὺς μὴ ἔχοντας ἐνδυμα γάμου. Ἄλλα παιδιά τολμηρότερα ἀνῆρπον εἰς τὸν θριγκὸν τοῦ τοίχου τῆς αὐλῆς και εὔρισκον τρόπον νὰ εἰσπηδήσωσιν ἐκεῖθεν εἰς τὰ ἔνδον.

Ἄλλ' ἀλλοίμονον ἂν παρατηροῦντο ὑπὸ τῶν ἀγρόπων εὐνοουμένων. Ἀπεδιώκοντο μὲ τσιμπήματα καὶ μὲ δοντιές, ὡς ὁ κηφὴν ὑπὸ τῶν μελισσῶν.

Τὴν Μεγάλην Πέμπτην τοῦ ἔτους 185... ὅλοι οἱ ἀναδεκτοὶ ἦσαν συνηγμένοι ἐν τῇ αὐλῇ τῆς γοαίκας Σοφούλας. Ὁ πρεσβύτερος αὐτῶν ἦτο ἡδὴ νεανίας εἰκοσαετής, τὸ δὲ νεώτερον ἦτο κοράσιον διετής, εἰς ὃ ἡ νοννά εἶχε δώσει τὸ ὄνομά της. Τὸ βρέφος τοῦτο ἦτο τεσσαρκοστόν πνευματικὸν γέννημα τῆς θειά-Σοφούλας.

Εἶχε γεννηθῆ τέλος τὸ ἀπὸ πολλοῦ προσδοκώμενον τοῦτο συμπλήρωμα τοῦ προωρισμένου ἀριθμοῦ, καὶ ἦτο τὸ χαιδευμένον τῆς θειά-Σοφούλας. Ἡ νοννά ἔτρεφε φιλοδόξους σκοποὺς ὡς πρὸς τὸ μέλλον τοῦ θυγατρίου τούτου. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ μπάρμπα-Κωνσταντῆς ἐξ ὕλων τῶν ἀναδεκτῶν μόνον τὸ μικρὸν τοῦτο ἠνείχετο. Ἡ στοργὴ ὅμως τῆς θειά-Σοφούλας πρὸς αὐτὸ ἐφθανε μέχρι παραφροσύνης.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ θειά-Σοφούλα ἦτο κλειστή εἰς τὸ ἰσόγειον καὶ ἐζύμωνεν. Ἐκ τῶν παιδιῶν τινὰ τὴν ἐπολιόρουν ἐζωθεν τῆς θύρας παρακλινοῦντα.

Τὰ πλειεῖτα ὅμως ἐπαιζὼν ταραχωδῶς περὶ τὸν ὑπερμεγέθη ληνόν, πλησίον τοῦ ἐλαιοτριβείου, τὸ κρυφτάκι, καὶ ἄλλα ἐθορῶθου περὶ τὰς κιγκλίδας τοῦ κήπου καὶ πλησίον τοῦ φρέατος.

Ἡ μικρὰ Σοφούλα, ἥτις ἦτο μόλις διετής, ὡς εἴπομεν, ἐξέπεμπεν χαρμολογίας κρυγὰς, ἐφέλιζεν ὡς νεοσσὸς χελιδόνας, καὶ ἔτρεχε καὶ αὐτὴ κατόπι τῶν ἄλλων παιδιῶν. Ἡ νοννά τῆς ἐζήτησε κατ' ἀρχὰς νὰ τὴν κρατήσῃ πλησίον της, ἀλλ' ἡ μικρὰ ἐστενοχωρήθη καὶ ἀπήτησε νὰ ἐξέλθῃ.

— Νὰ πάω κ' ἐγὼ νὰ παίζω, νοννά μου ;

— Τί νὰ παίζης ἐσὺ ;

— Τὸ κλυφτάκι, νοννά μου ! ἐτραχύλισεν ἡ μικρά.

— Δὲν παίζουσι τὰ κορίτσια τὸ κρυφτάκι, τῆ εἶπεν αὐστηρῶς ἡ νοννά.

Ἡ μικρὰ δὲν ἐμεμψιμοίρησε μὲν, ἀλλ' ἐσκυθρώπασεν. Ἰδοῦσα τοῦτο ἡ νοννά, ἔκραξε τὴν Ἀθηνιώ, εἰκοσαετῆ τὴν ἡλικίαν, δουλεύτραν της, ἥτις ἦτο καὶ αὐτὴ μία τῶν βαπτιστικῶν της, καὶ τῆ ἐνεπιστεύθη τὴν μικρὰν, συστήσασα αὐτῇ αὐστηρὰν ἐπαγρύπνησιν.

Ἄλλ' ἡ Ἀθηνιώ ἐλησμόνησεν ἅμα ἀκούσασα τὴν σύστασιν τῆς κυρίας της, καὶ ἐπειδὴ εἰς τὰς πεζούλας ἐκάθητο τέσσαρες ἢ πέντε γειτόνισσαι—καὶ γνωρίζομεν πόσον περισπούδαστος εἶναι ἡ συνδιάλεξις τῶν ἀέργων γυναι-

κῶν—ἐκάθησε πλησίον αὐτῶν καὶ ἄφησε τὴν μικρὰν Σοφούλαν νὰ τρέχῃ.

Δὲν ἤρκεσε τοῦτο, ἀλλὰ παραγγέλλοισα ὑπὸ τῆς κυρίας της ν' ἀντλήσῃ ὕδωρ ἐκ τοῦ φρέατος, ἐγέμισε μὲν τὴν στάμναν, ἀλλὰ δὲν ἐφρόντισε νὰ κλείσῃ τὸ στόμιον τοῦ φρέατος, ὅπως τὸ εὔρε κεκλεισμένον, τὸ ἄφησε δὲ ἀνοικτόν. Ἀπροσεξίαν εἰς τὴν οὐδέποτε θὰ ὑπέπιπεν ἡ θειά-Σοφούλα, ἡ ἄλλη φρόνιμος γυνή. Μὴ τις δὲ ἀμφιβάλλῃ ὅτι τὴν σύστασιν ταύτην ἡ γραῖα ἔκαμε χιλιάκις εἰς τὴν δουλεύτραν της, ἀλλ' ἡ Ἀθηνιώ δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων τῶν γυναικῶν αἵτινες καθίστανται προσεκτικαί.

Εἰς τὴν ἀκμὴν λοιπὸν τῆς πλήρους ἐνδιαφέροντος συνδιαλέξεώς των, ἤκουσαν αἴφνης αἱ εἰς τὴν πεζούλαν καθήμεναι γυναῖκες, κρότον τινὰ, ὡς πλατάγισιν σώματος πίπτοντος εἰς ὕδωρ, καὶ συγχρόνως πεπνιγμένην κραυγὴν, καὶ μετ' αὐτὴν δευτέραν κραυγὴν δυνατωτέραν.

Αἱ γυναῖκες ἀνωρθώθησαν αὐτομάτως.

Ἀλλὰ πρὶν αὐταὶ κινήθωσιν, ἡ θύρα τοῦ ἰσογείου ἠνοίχθη μετὰ κρότου καὶ ἡ θειά-Σοφούλα ἐντρομος, ἀνυπόδητος, μὲ ταῖς κάλτσαις μόνον, γυμνώλενος, μὲ τὰς χεῖρας ζαρωμένας ἔτρεξε πρὸς τὸ φρέαρ κράζουσα.

— Τὸ κορίτσι ! τὸ κορίτσι !

Διὰ τῆς εἰς τὴν στοργὴν ἰδιαζούσης μαντείας, ἡ θειά-Σοφούλα ἐνόησεν ἀμέσως, ὅτι ἡ μικρὰ βαπτιστικὴ της εἶχε πέσει ἐντὸς τοῦ φρέατος. Καὶ τῷ ὄντι δὲν ἠπατάτο.

Ἐνῶ ἔτρεχεν ἡ Σοφούλα, ἰδοῦσα τὸ στόμιον τοῦ φρέατος ἀνοικτόν, ἐπλησίασε, προσεκκολλήθη ἐπὶ τοῦ χθαμάλου ξυλίνου φραγμοῦ, εἶδεν ἐπὶ τοῦ ὕδατος εἰκονιζομένην τὴν ἀγγελικὴν ξανθὴν μορφὴν της, ἤρχισε νὰ τῆ προσμειδιᾷ, ἔκυψεν ὑπερμέτρως, ὠλίστησεν ἐπὶ τῆς στυλιπνῆς ὡς ἐκ τῆς συχνῆς προστοιβῆς τοῦ σχοινοῦ σανίδος, καὶ ἔπεσε κατακέφαλα ἐντὸς τοῦ φρέατος.

Αἱ ἄλλαι γυναῖκες, καὶ ἡ Ἀθηνιώ μετ' αὐτῶν, καθ' ὑπερβολὴν διαστέλλουσαι τοὺς βραχίονας ἔτρεξαν κατόπι τῆς θειά-Σοφούλας.

— Ἐναν κουβᾶ ! ἔνα γιουρδέλι ! ἐκράυγαζεν ἔκφρων ἡ γραῖα-Σοφούλα.

— Ἐνα τσιγγέλι ! ἔκραξε καὶ ἡ Ἀθηνιώ σκοτισμένη (ὡς νὰ εἶχε πέσει δηλ. εἰς τὸ φρέαρ τὸ ἱβάνιον, δι' οὗ ἀντλοῦσιν ὕδωρ).

— Τὰ τσιγγέλια νὰ σὲ τραβοῦν, σκύλα ! τῆ ἔκραξε μὲ κερκονοβόλον βλέμμα ἡ θειά Σοφούλα. Μοῦ ἐπνιξες τὸ παιδί.

Ἡ γραῖα τῷ ὄντι δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι τὸ δυστύχημα ὠφείλετο εἰς τὴν ἀπροσεξίαν τῆς δουλεύτρας της.

— Νὰ κατεβῶ ἐγὼ στὸ πηγάδι, νοννά, τῆ εἶπεν ἡ Ἀθηνιώ.

Ἐπειδὴ ἐβράδυνε νὰ φωνῇ πουθενὰ κουβᾶς, διότι εἶναι γνωστὸν πόσον τὰ γάνουν οἱ ἀνθρώποι, εἰς τὰς δεινὰς περιστάσεις, καὶ ἐνῶ μία τῶν γυναικῶν ἔτρεχεν ἀπ' ἐκεῖ, ἄλλη ἀπ' ἐδῶ, καὶ ἡ μικρὰ ἐν τῷ μεταξὺ ἐπνίγετο, ἡ θειά-Σοφούλα ἐπέτρεψε εἰς τὴν Ἀθηνιώ τὴν χάριν ταύτην. Εἰζευρε δὲ ἄλλως ὅτι εἰς τοῦτο, καθὼς καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν εἰς τοὺς ἀνδρας μᾶλλον ἀρμόζουσαν, ἦτον ἐπιτηδεία.

Ἡ Ἀθηνιώ λοιπὸν ἐσήκωσε τὰ φουτάνια της ὑπεράνω τοῦ γόνατος, καὶ πατοῦσα εἰς τὰς γνωστὰς αὐτῇ ἐτοχὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ λιθοκτίστου τοῦ φρέατος, τὰς ἐπίτηδες κατασκευαζομένας εἰς πᾶσαν ὄρυγὴν φρέατος, κατήλθε μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος.

Οὐδαμῶς ἐφάνετο ἡ μικρά.

Τὸ βάθος τοῦ ὕδατος ἦτο τρεῖς ἴσον μὲ ἀνάστημα ἀνδρός, καὶ ἡ Ἀθηνιώ δὲν ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ κατωτέρω.

Ἐν τῷ μεταξὺ εὐρέθη καὶ ὁ κουβᾶς καὶ κατεβιάσθη μέχρι τῶν χειρῶν τῆς Ἀθηνιώ. Αὕτη ἔλαβε τὸ σχοινίον καὶ ἤρχισε νὰ περιστρέφῃ τὸ ἱβάνιον ἐντὸς τοῦ ὕδατος.

Ἡ θειά-Σοφούλα ὠλόλυξε καὶ ἔσχιζε τὰς παρειὰς της. Ἡ καρδιά της δὲν ἠσθάνετο πλέον τῆς ἐλπίδος τὴν θαλπωρὴν...

Τέλος τὸ ἱβάνιον προσέκοψε εἰς σῶμά τι ἀνερχόμενον. Ἡ μικρὰ ἀνέβη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἀλλ' ἦτο ἡδὴ πτώμα...

Ἡ κεφαλὴ ἦτο δεινῶς μεμωλωπισμένη. Κατενεχθεῖσα σφοδρῶς εἰς τὸ ὕδωρ εἶχε κτυπήσει ἐπὶ τοῦ λίθου, ἐκλίσηθη, κατέπτε πολὺ νερόν, καὶ δὲν ἀνῆλθε ταχέως εἰς τὴν ἐπιφάνειαν.

Ἐπὶ ζῆς της δὲν ἐπαρηγορήθη ἡ θειά-Σοφούλα διὰ τὸ οἰκτρόν τοῦτο ἀτύχημα. Ἰσα ἴσα ἡ τελευταία βαπτιστικὴ της !...

Διετήρησε δὲ τὴν πρὸς τὴν ἀθῶν νεκρὰν στοργὴν της μέχρι εὐσεβοῦς προλήψεως. Ζήτησεν ἐπιϊκανὰ εἶτη ἀκόμη, κατεσκευάζεν ἀνελλιπῶς κατ' ἔτος τῇ Μεγάλῃ Πέμπτῃ τὴν κοκκίαν τῆς ἀτυχοῦς μικρᾶς, καὶ τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα, ἅμα ἐπέστρεψε τὸ πρῶτ' ἀπὸ τῆς λειτουργίας τῆς Ἀναστάσεως ἠνοιγε τότε μόνον τὸ ἄχρηστον μείναν φρέαρ καὶ ἔριπτεν εἰς τὸ ὕδωρ τὴν κοκκίαν καὶ τὰ κοκκίνα ἀγὰ τῆς μικρᾶς Σοφούλας της.

Ἐβεβαίου δὲ ἡ ἀναθῆ γυνή, ὅτι ἀνεξήγητος εὐωδία ἀνήρχετο τότε ἀπὸ τοῦ ὕδατος, ὡς θυμαίμα ἀθῶας ψυχῆς, ἀναβαῖνον πρὸς τὸν θεῶνθρωπον Πλάστην.

ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ ΚΑΜΒΟΥΚΙΔΟΥ

Εἶναι τώρα ἐξ ἑπτὰ χρόνιαι ποῦ εἶχα λάβει τὸ πρῶτο της διηγηματάκι, μαζί με ἓνα γράμμα σύντομο, δειλὸ, ὅπως εἶναι τὰ γράμματὰ ἐκείνων ποῦ ζητοῦν νὰ ἀνοίξουν ἓνα νέον δρόμον εἰς τὴν ζωὴν καὶ ποῦ στρέφουν τὸ βλέμμα μὲ φόβον πρὸς κάποιον φωτεινὰ ὑψώματα. Τὸ διηγηματάκι της ἦτο θλιβερό, μελαγχολικό, μίαν πένθιμον εἰκόνα ὅπως τὴν ὀνόμαζε. Ἐνα κορίτσι νέον ἀρραβωνισμένο πέθανε φθισικὸν τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς ποῦ θὰ ζοῦσε εὐτυχισμένο μὲ τὸν ἄνθρωπον ποῦ ἀγαποῦσε.

Δὲν εἰζευρα ποῖα ἦτο, καὶ γὰρ μὴ στιγμὴ ὑπωπτεῦθη ὅτι ἡ συγγραφεὺς ἤμποροῦσε νὰ εἶναι αὐτὸ τὸ ἄγριον θῦμα τῆς κακῆς τύχης ποῦ περιέγραφε. Ἐστεῖλαι ἀμέσως τὸ χειρόγραφο εἰς τὸ τυπογραφεῖον. Ἠσθάνομαι ὅτι θὰ τῆς ἐπροξενούσα ὅπως δήποτε χαρὰν· τὸ εἶχεν ὑπογράψῃ μόνον μὲ τὰ ἀρχικά τοῦ ὀνό-

μανός της. Ήτο λοιπόν μετριοφρων, ταπεινή, άβεβια για τον εκυτόν της και δειλά δειλά έδοκίμαζε να πετάξει από τὰ σφικτολεισμένα ύρια της ζωής της τυπικής, της άχρωμάτιστης της έπαρχίας.

Αυτή ήτο ή πρώτη μας γνωριμία. Το φιλοξενήσατε με παρκαλω, ή στερεότυπη φρασεολογία των κάθε είδους γραμμάτων που φθάνουν εις τὰ γραφεία των Έφημερίδων έλειπεν από το ιδιόκον της.

Μου διηγείτο την μελαγχολίαν της ζωής της μέσα εις την μικράν Θεσσαλικήν πόλιν με την κοινωνίαν την τόσο περιορισμένην και με την μονότονον άνίαν, που έπερνούσεν ο καιρός της. Από τότε μου έγραφε τακτικά. Κάποτε τὰ γράμματά της ήρχοντο από την Αάρισσαν και άλλοτε πάλιν από τον Βόλον, όπου είχε συγγενείς και έπροσκαλείτο να μένη μαζί των ολίγας ήμέρας. Σας γράφω από το Παρίσι μας, μου έλεγε, με μίαν πικρίαν ειρωνείας.

Μαζή με τὰ γράμματά της μου ήρχοντο και διηγηματικά, περιγραφαι ήθων και εθίμων, τὰ όποια έπρόδιδαν μίαν διαρκή προσπάθειαν έργασίας, ή όποια σιγά, σιγά έξεκαθάριζεν εις ένα ύφος ιδιόκον της, ανεπηρέαστον από άνάγνωσιν ζένων. Η έπαρχιωτική ζωή έξωγραφίζετο με κάποιαν πικρίαν, είτε εις τας αισθηματικότητας της είτε εις τας μικρολογίας της, και ή δίψα μιās έλευθερίας από όλα τὰ μικρά και τὰ ταπεινά έξεδηλούτο εις όλα της τὰ γράμματα. Κατείχε το μυστικόν να βλέπει βιθειά, πράγματα που συνήθως δέν βλέπουν, παρὰ όσοι έχουν αποκτήσει κάποιαν πείραν της ζωής, παρὰ όσοι έχουν ζήσει.

Τί ήτο λοιπόν; Ποιά ήτο ή Χαριάλεια Κμβουκίδου; Νέα, γεροντοκόρη, έμμορφη, άσχημη; Το άγνωσθα έντελώς. Εις τὰ γράμματά της δέν ώμιλούσε ποτέ για τον εκυτό της. Δέν έλεγε ποτέ εγώ, όταν περιέγραφε την φυτοζωήν της έπαρχίας, εις την όποιαν μακραινεται πληκτικά ή νεότης των κοριτσιών. Τόν πόνον της εξαπλωνεν εις τον πόνον όλων και τὰ παράπονά των και ή ερήμωσις του πνευματικού περιβάλλοντος της ζωής των έξωγραφίζετο συνολικώς, σαν να υπέφερνεν αυτή όλες τας απογοητεύσεις και τας πικρίας των άλλων. Τόσον ώστε μου είχε σχηματισθή ή βεβαιότης ότι θα ήτο κάποια απογοητευμένη της ζωής, κάθε άλλο παρὰ νέκ πολυ και νόστιμη.

Ένα πρωτ έξαφνα μου έπαρουσιάσθη εις το γραφείον μου ένα νεώτατο κορίτσι, με κάτι

ζωηρά και φωτεινότατα θερμά μάτια, κομφό μέσα εις τὰ πένθιμα φορέματά του τὰ άπλά και με γούστο, με μαλλιά που έδιπλώνοντο σαν περὰ μαύρα ώραίου ανοιχιάτικου πουλιού από το ένα και το άλλο μέρος του προσώπου της. Λεπτή, λεπτή, με ένα μειδίαμα που της επήγαινε θυμάτια γιατί άφινε να ριχνονται και δόντιζ πρώτης γραμμής, με μιὰ φωνούλα κυματιστή που έσθυνεν έξαφνα, σαν εις ένα λυγμόν στήθους άδυνάτου λεπτού, από το όποσον έχει κάτι ραίσθη.

Όταν μου ειπε το όνομά της δέν ήμύρεσα να κρύψω την έκπληξίν μου. Αυτή ή Τυριαβιώτισσα, αυτή γέννημα και θεμέμα της Θεσσαλικής κωμοπόλεως, της όποιās τὰ άριστοκρατικώτερα κορίτσια μου είχαν κάμει κατά τον πόλεμον του 97, την έντύπωσιν έξεβγάλτων χωρικών! Αυτή δημιούργημα του μικρού εκυτού της, χωρίς ως την στιγμήν αυτήν να είχαν απομακρυνθή από τὰ Θεσσαλικά σύνορα, χωρίς να είχε σπουδάση και μορφωθή άλλοθ παρὰ εις τον Τύριναθον, χωρίς να έχη και εις την προφοράν της άκόμη ούτε ίχνος από τον τόνον της όμιλίās των Θεσσαλών.

Από τότε ή Χαριάλεια Κμβουκίδου συνεδέθη μαζί μου και από τότε την έσυμπάθησα πολυ. Υπό έξωτερικόν μάλλον άμέριμον εκρύπτετο μία ψυχή θερμή, όλη πόθους και αποφασιστικότητα, που έβλεπε μακρυνά και που έννοούσε να φθάση όπωσδήποτε. Η ύγεια της, λεπτή, λεπτή και εύθραυστη μου έδιδε πάντοτε ύποψίας, με έκκαμνε άνήσυχον. Και κάποτε εγίνετο τόσον χλωμή, τόσο κερένια με το δέμα της το παστρικό και βελουδένιο, αλλά το έντελώς άτονο και με τὰ μάτια που έσκόρπιζαν φωτιές, ώστε μου έδιδε την ύποψίαν κάποιου πυρετού που την υπενόμεινε, κάποιας όργανικής πκθήσεως που ήτο μία άπειλή εις την νέκν της ζωήν.

Η Χαριάλεια Κμβουκίδου έμενεν από τότε εις τας Αθήνας και δια την υγείαν της, και διότι έδιψούσε να μορφωθή περισσότερον, να ζήση ζωήν κάπως άνωτέραν, να διαβάση, να πλουτίση τας γνώσεις της. Έσπούδαζε γαλλικά, κατέτρωγεν όλα τὰ βιβλία και περιοδικά, χωρίς να χορταίνει, χωρίς να κουράζεται. Έπήρε κατά σειράν όλους τους Έλληνας συγγραφείς τους έδιάβασε, τους έψυχολόγησε και ο θυμιασμός της για μερικούς ήτο άπεριόριστος. Η βιβλιοθήκη μου, τὰ περιοδικά μου, το γραφείον μου ήταν εις την διάθεσίν της. Πολλές φορές ένω έγω έλειπα ήρχετο, έσκάλιζεν, εύρισκεν ό,τι της έρχερίζετο και όταν

εγύριζα την εύρισκα βυθισμένην εις την άνάγνωσιν.

Τώρα πλέον τὰ διηγηματάκια της έγράφοντο δυνατώτερα και τεχνικώτερα και όταν ένα κοινωνικόν ζήτημα την συνεκίνηει ήξερε να το μεταχειρισθῆ και να το αναπτύξη με πολλήν δεξιότητα. Το καλοκαίρι όπου έμενεν εις τον Παλαμά με τον αδελφόν της, εις τοτσιφλίικι αυτό, έμελετούσε την ζωήν των κολλίγηδων και των δυστυχισμένων γυναικων των και είχε σχηματίσει ιδίās πεποιθήσεις επί του άγροτικού ζητήματος, τας όποιās και άνέπτυξε με πολλήν βεβαιότητα εις δύο τρία άρθρα της. Αί γυναίκες άκόμη των χωρίων την είχαν πολυ άπασχολήσει. Πότε θα γίνουν και αυτές άνθρωποι μου έλεγε, από ζώα έργατικά και πειναλέα και κακοκλιτισμένα που εινε τώρα. Δύο τρεις εικόνες από την ζωήν αυτήν όπως τας είχε πραγματευθῆ πολυ δυνατά ήταν τραγικώτατες. Όταν ήρχοντο δυστυχεις συμπολιτίδες της εις τας Αθήνας εγίνετο ο προστάτης των άγγελος. Έτρεχεν, ένεργοούσε δεξιά και άριστερά για της δουλειές των, για τας άνάγκας των.

Η ίδρυσισ του Λυκείου την εύρηκε μεταξύ των θερμότερων όπαδων του. Θα είχε τώρα που να διαβάξη, θα είχε ένα άτυλον πνευματικής και καλλιτεχνικής ζωής, θα είχε που να γράφη και που να εργάζεται. Εις όλας τας έσορτάς του Λυκείου είχε λάβει μέρος με τὰ νέα κορίτσια της ήλικίας της, χαρούμενη εύτυχημένη, με την ιδιαιτέραν απόλαυσιν που αισθάνονται ακριβώς όσα κορίτσια ζήσαν τὰ πρώτα των έτη χωρίς πολλήν χαράν και εύτυχίαν.

Τελευταίως είχε αποφασίσει να εκδώση τὰ διηγήματά της εις ένα τόμον και έπειτα να φύγη εις το Παρίσι. Φαίνεται ότι εις την άπόφασίν της να απομακρυνθῆ από τας Αθήνας είχε συντελέσει και ή έρωτική πικραρόσύνη του δολοφόνου, ο όποϊός την κατεδιώκε. Δυστυχώς είτε διότι έθεώρει το πράγμα άνάξιον λόγου, είτε διότι και να όμιλή περι αυτό το έθεώρει ταπεινώσιν, δέν μου ανέφερε ποτέ τίποτε από το έπεισόδειον αυτό. Δύο ήμέρας προ του θανάτου της ήτο εις συνεδρίαν του φιλολογικού Τμήματος του Λυκείου, εύχαριστημένη και γελαστή ως πάντα, άνύποπτη για το τραγικόν τέλος που την έπερίμενε.

Αγαθό και άκακo παιδι όπως ήτο δέν ήμπορούσε να φαντασθῆ θάνατον δολοφονικόν και μάλιστα από το χέρι ενός ανθρώπου της τελευταίας κοινωνικής ύποστάθμης, ο όποϊός είχε το θράσος να ύψώση μέχρις αυτής τας αξιώσεις

και τας βλέψεις του. Υποθέτω μάλιστα ή μάλλον έχω την βεβαιότητα ότι απέκρουε πασαν ιδέαν γάμου, και όταν άκόμη έπρόκειτο περι τύχης έξκιρετικής. Διατί; άγνωστον. Η μόρα της, της έπεφύλασεν ίσως τον θάνατον αυτόν που δέν της έπροξένησεν ούτε λύπην, ούτε πόνον. Που δέν την άφῆκε να αισθανθῆ τας πικρίας και τας απογοητεύσεις που ή ζωή έπιφυλλάσει πάντοτε εις τας γυναίκας. Και τον έδέχθη με το συνειθισμένον της μειδίαμα, το όλίγον ειρωνικόν, με το όποϊον και κατήληθεν εις τον τάφον. Απέθανε, χωρίς να πιστεύση καν ότι απέθνησκε. Εις τον συνοδόν της ειπε: ένόμισα ότι έπληγώθη, χωρίς να έχη έννοήσει ότι είχε πληγωθῆ ή ίδια.

Το βιβλίον της ζωής της έκλεισεν αίφνης άπότομα, πριν να προφθάση σχεδόν να γράψη εις τας λευκάς σελίδας του έκείνο που έκρουπτε μέσα της, πριν να δώση ό,τι είχε να δώση εις την ζωήν. "Ο,τι άφίνει όπίσω της είναι μόνον ο πρόλογος και ή εισαγωγή. Είναι το άνθος που μόλις άνθίσει και ξεριζώνεται από μίαν άγρίαν και τυφλά μαινομένην καταιγίδα.

Και άφίνει όπίσω του μίαν άκτίνα φευγάλέαν από τὰ χρώματά του και όλίγην εύωδίαν από το άρωμά του.

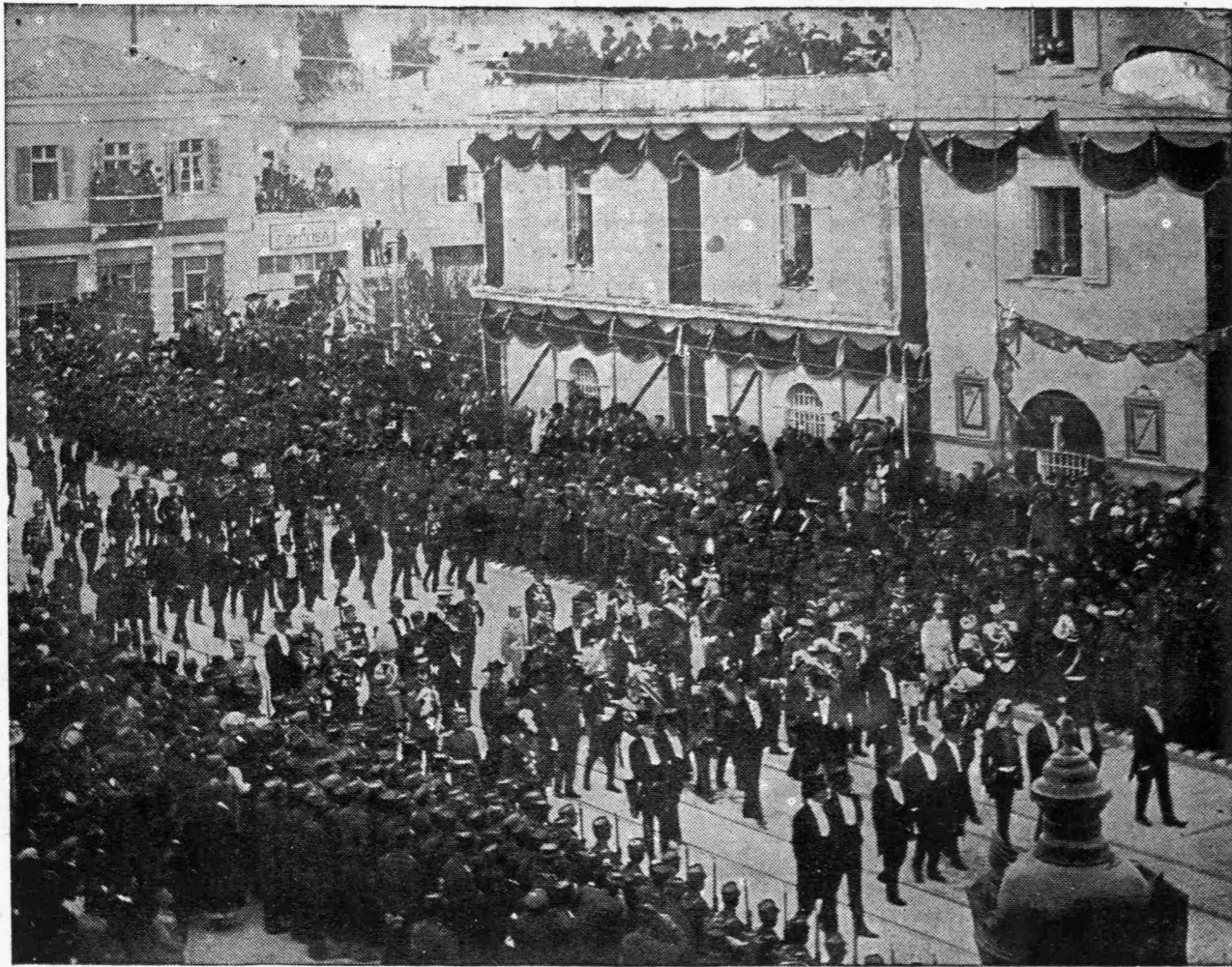
K. PAPPEN

Η ΑΛΩΣΙΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

19 Τρίτη πρωτ.

Πριν άκόμη φανῆ το φώς της ήμέρας πριν σβύσουν τὰσπρα μάς έξύπνησαν αί βρονταί των κανονίων. Αρχισεν ή μονομαχία του πυροβολικου, των θηρίων με τὰ φλογερά στόματα. Και έξαφνα ακούονται φωνές, ζήτω, τραγούδια· εκεί πάλιν ο Μαιτσουάκας που χαρητά τὰ εύζωνάκια που φεύγουν για την Μανωλιάσσα στο άριστερό. Τραγουδοϋν με όλη τους την καρδιά και βαδίζουν ζωηρά στον άνφορικό δρόμο της Φτελιās. Χαρὰ στα παλληκάρια που δίνουν στη φωτιά και στο θάνατο τόσην εύμορφιά με την υπέροχη περιφρόνησι του κινδύνου και την άγάπη στην ώραία πάλη της έλευθερίας. Τραγουδοϋν τὰ ήρωικά παιδιά ένω ή όβίδες πέφτουν επάνω στα βουνα έκεί που θ' αναβοϋν και με συγκίνησι τους ακούν όσοι στέκουν στην άκρη των δρόμων.

Παρ' όλο το δριμύ ψυχος βγαίνουμε έξω από την σκηνή. Τί γαλήνη στη φύσι και τί άγρια που την ταράζουν αί βρονταί των τηλεβόλων! Στον καθαρό ουρανό με το βαθύ σκπφείριον

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΗΔΕΙΑΝ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

χρῶμα ξεχωρίζει σαν από σμάλτο ή χιονισμένη άσπρη κορυφή τῆς Ὀλύμπιας με τὰ σκοτεινά πλευρά της σαν από άμέθυστον. Κάτω βαθειά στην δενδροσκεπασμένη και χαλικοστρωτη κοίτη του ὁ Λούρος ὄλο και ψιθυρίζει κι' αυτός με τούς άφρούς του και τὰ πουλιά που ἐξύπνησαν ἐνώνουν τὰ πρῶινά των χαρούμενα κελαδήματα με τὸ μονότονο μυστικό ψιθύρισμα τοῦ νεροῦ· και προσθέτουν γλυκοὺς τόνους τὰ κουδουνίσματα τῶν κοπαδιῶν που βόσκουν στῆς ραχοῦλες εἰρηνικά. Και ὅλη αὐτὴ ἡ ὠραία συμφωνία τῆς γαλήνης και τῆς χαρᾶς τοῦ ἀνοιξιάτικου ξυπνήματος σπαράζεται ἄγρια ἀπὸ τὲς ἀπαίσιες βαρειές βρονταῖς τῶν τηλεβόλων, τῶν ἔργων τοῦ θανάτου και τῆς καταστροφῆς· νομίζει κανεὶς ὅτι δαίμονες ὑπο-

χθόνιοι βρυχῶνται με λύσσαν και μῖσος πρὸς τὴν χαρὰν και κατεργάζονται δεινὰ και ὄλεθρον.

Σὲ λίγο ξεπετιοῦνται ὄλολαμπρες αἱ ἀκτῖνες τοῦ Ἡλίου και δίνουν στῆς κορυφῆς τῶν βουνῶν ἓνα χρυσὸ φιλι και ἡ ἡμέρα ἀπλώνεται παντοῦ και ἀρχίζει ἡ πυρετώδης κίνησις τῶν ἀνθρώπων. Στὸ δρόμο σέρνονται με κρότους βαρεῖς πυκνὰ κάρρα γεμάτα και φορτωμένα μουλάρια. Εἶνε τὰ μεταγωγικά που πηγαινουν κι' αὐτὰ τὸν ἀνηφορικό δρόμο! Περνᾶ σαν ἀστραπή ἓνα κόκκινο κλειστὸ αὐτοκίνητο· εἶνε ὁ Διάδοχος μέσα με τὸν Δαγκλῆ σὲ λίγο και ἄλλα με τὸ ἐπιτελεῖον.

Πῶς καρδιοχτυποῦμεν ὄλοι!...

Ο ΙΗΣΟΥΣ

Οἱ πρῶτοι τραυματίαι**Ο Ματσούκας**

20 Τετάρτην.

Τὴν νύκτα ἤλθαν οἱ πρῶτοι τραυματίαι. Τὸ νοσοκομεῖον Λέκκ (τῆς διακομιδῆς) τοὺς ἐμοίρασε στὰ διάφορα χειρουργεῖα. Ἡ Κκ Λαχωδάρη βοηθὸς τοῦ χειρουργοῦ νοσοκόμος, ξεπετιέται γρήγορα στὸ χειρουργεῖον ἔχει καὶ κάποιον ἰδιαιτέρην συγκίνησιν: ὁ Κος Λαχωδάρης εἶνε κι' αὐτὸς «ἐπάνω στὴ γραμμῆ» μὲ τὸ μισογιατρεμμένο του πόδι καὶ ὅλοι οἱ γιατροί, αἱ ἀδελφὶ ἐπὶ ποδός. Τὰ τραύματα εἶνε πολὺ σοβαρά· ὁ ἕνας σὲ δύο ὧρες ἀποθνήσκει.

«Ἐλάτε νὰ ἰδῆτε τὸ παιδάκι μὲς ποῦ σκοτώθηκε γιὰ τὴν Πατρίδα» μοῦ λέγει τὸ πρῶτ με κλαυμένη φωνή ἡ πονετικὴ νοσοκόμος Κκ Ψαρά τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἑρ. Σταυροῦ. Μέσα στὴ μοναχικὴ σκηνή σ' ἕνα φορετὸ ξαπλωμένο ἕνα ὠραῖο νέο παλληκάρι ὀλοζώντανο ἀκόμα, μὲ τὰ μαλλιά του ἄτακτα μακρὰ—ποιὸς ξέρει πόσον καιρὸ πολέμουσε στὰ βουνά! Φξίνεται σὰν νὰ χαμογελεῖ, σὰν νὰ κοιμάται καὶ νὰ βλέπει γλυκὸ ὄνειρον· καμμιὰ ἔκφρασι πόνου στὰ κανονικά του ὠραῖα χαρακτηριστικά. Τρυφερά τὰ γυναικεῖα χέρια σὰν Μητέρας τὸ διορθώνουν, τοῦ χαϊδεύουν τὸ νέο πρόσωπο χλιαρὸ ἀκόμα. Καὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἔρημη σκηνὴ ὁ ταπεινὸς στρατιώτης ὁ ἄγνωστος ἥρω πῆρεν ἀπὸ ἄγνωστα χεῖλη φιλιὰ καὶ δάκρυα ποῦ δὲν τὰ πῆρεν ἀπὸ τοὺς δικούς του, ποῦ θὰ τὸν περιμένουν ἀκόμα ἴσως καὶ θὰ τὸν λαχταροῦνε. Ὑστερα ἀπὸ λίγες ὧρες τὸν πῆραν τέσσαρες σύντροφοι τυλιγμένο σ' ἕνα σενδόνι καὶ τὸν πῆγαν στὸ μικρὸ βουνάκι μὲ τοὺς σταυροὺς ἀπὸ ξύλο καὶ ἀπὸ κλαδιά, νὰ πάρη καὶ αὐτὸς μιὰ θεοσυλκ στὴ γῆ τῆς Ἠπειροῦ. Τὸ βουνάκι ἐφαίνετο ὑψηλότερο ἀπὸ τοὺς φουσκωμένους τάφους. Ὁ πάτερ Γεράσιμος ὁ προϊστάμενος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἐδιάβασε τὴν εὐχὴν καὶ ἕνα κλαδάκι δάφνης ἐσημείωσε τὸν τάφον τοῦ στρατιώτου.

Ἀπὸ τὸ πρῶτ βούζουν τρομαχτικά τὰ τοπομαχικά καὶ σὰν βρυχηθμός φοβερός σέρνεται ὁ ἦχος πίσω ἀπὸ τὰ βουνά. Ὑψηλὰ στὸ βουνὸ τῆς Μενωλιιάσας στὴν γαλανὸν οὐρανὸ ἀστράφτουν αἱ Τούρκικες δίδες καὶ ἀφάνουν μικρὰ σύννεφα καπνοῦ ποῦ μαζεύεται ὕστερα καὶ γίνεται ἕνα μεγάλο ἄσπρο σύννεφο. Καπνίζει καὶ στὸ ἀνοιγμα τῶν βουνῶν ἐπάνω ἀπὸ τὸ χάνι τῆς Φτελιᾶς καὶ νομίζει κανεὶς, ὅτι ἐζωντάνεψαν οἱ ἀρχαῖοι τιτάνες καὶ ἐξερεύγονται πῦρ καὶ καπνοὺς καὶ βρέμουν καὶ

δρῶνται ἐναντίον θεῶν ποῦ δὲν εἴμποροῦν νὰ φθάσουν. Ἡ θεὰ Ἐλευθερία δὲν θὰ σώσῃ πλέον τὴν δυστυχημένην αὐτὴν χώραν ἀπὸ τοὺς δράκοντας ποῦ τὴν κρατοῦν στὰ νύχια των;

Ἡ ἐλευθερία θέλει δρόμον ἀπὸ αἶμα· δυστυχία! ἐκεῖ ἐπάνω τί νὰ γίνεταί; Ἀκούεται ποδοβολητό, κλπασμοί. Φεύγει τὸ ἵππικό· σήμερὰ τὸ πεζικὸν κάμνει τὴν ἐπίθεσι, φεύγει τὸ ἵππικό, καλὸ σημεῖο! προχωροῦν λοιπὸν οἱ δικοί μας· φθάνει ἡ φῆμη πῶς κατελήφθη ὁ Ἅγιος Νικόλαος· δὲν εἶνε μακρὰ τὰ Γιάννενα. Τὸ ἵππικό κατεβαίνει ἀπὸ ἕνα μονοπάτι στὸν ἴσιον δρόμο. Ἐστρελαμένα, ζωηρά, πηδοῦν τὰ ὠραῖα ἄλογα, καλοθεωμένα, γεμάτα σφρίγγος κι' οἱ ἵππεὶς τραγοῦδοῦν μ' ἐνθουσιασμό, μὲ τὸ κεφάλι ψηλὰ σὰν νὰ πηγαίνουν στὸν θρίαμβο, στὴ νίκη! καὶ περναῖ ἡ γραμμὴ τοῦ ἵππικού τρέχοντας καὶ θυμίζει ἀρχαῖα ἀνάγλυφα τοῦ Περσικῶν.

Γεμίζει ἡ ψυχὴ ἀπὸ περίεργη ἀγαλλίασι καὶ ὑπερηφάνειαν καὶ συγκίνησι μαζῆ καὶ συναρπάζεται ὅλη ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμόν.

—Γεῖά σας, φωνάζουν οἱ καθ' ἑαυτῶν.

—Γεῖά σας, παλληκάρια, ὁ Θεὸς μαζύ σας!

Οἱ καλπασμοὶ πνίγουν τὰ λόγια καὶ τὰ πέταλα ἀστράφτουν στὸν ἥλιο.

—Γεῖά σου ἀδελφῆ! ὁ Συνταγματάρχης μὲ θέλει μαζύ, ἀκούεται ἡ φωνὴ τοῦ Ματσούκα ποῦ τρέχει καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτῶν. Ἐφυγε καὶ ὁ μέγαρχος Μαθιόπουλος ποῦ ἐθερπεύετο εἰς τὸ χειρουργεῖον Κυρίλλου.

Ὁ Διάδοχος πάλι ἐπῆγε ἀπὸ τὸ πρῶτ μὲ τὸ Ἐπιτελεῖο του.

Τὸ ἀπόγευμα περναῖ ἕνας στρατιώτης, ἐρχεται ἀπ' ἐπάνω. Μπαίνουν στὴν καστρίτσα, λέει, καὶ τὸ βράδυ θὰ μποῦν στὰ Γιάννενα.

Ἐπὶ κεφαλῆς ὁ στρατηγὸς Μοσχόπουλος. Τὸ ἀριστερὸ προχωρεῖ. Τὸ Μπιζάνι βιάλλει ἀσθενῶς.

Συγκίνησις ἕως τὸ βράδυ.

Ἀργά ἐπιστρέφει τὸ Ἐπιτελεῖον μὲ τὸν Διάδοχο· εἶνε χαρούμενοι, γρήγορα θὰ πάμε στὰ Γιάννενα.

—Ὅλοι περικυκλώνουν κάθε τραυματία ποῦ φέρουν καὶ ρωτοῦν, ρωτοῦν νὰ μάθουν. Τὸ βράδυ φέρνουν καὶ αἰχμαλώτους κατάμαυρους, κουρασμένους, πεινασμένους· τὸ πρῶτο ποῦ ζητοῦν εἶνε τὸ «ἐκμέκ» ψωμί οἱ κακόμοιροι, τίποτε ἄλλο. Ἐπιστάν δύο τάγματα ἀπ' αὐτούς.

Ἐχουν κι' ἕνα δικὸ τους πληγωμένο. Εὐτυχῶς δὲν ἔχουμε πολλοὺς τραυματίας. Κι' αὐτοὶ ποῦ ἔρχονται φιλονεικοῦν τὰ νοσοκομεῖα ποῖος νὰ τοὺς πρωτοπάρῃ Ὁ Ἑλ. Ἐ-

Δρόμο γιὰ τὰ Γιάννενα**Ἰωάννινα 21 Φεβρουαρίου.**

Ποιὸς νὰ πρωτοτρέξῃ τώρα στὴν ἀνοιχτὴ γραμμῆ, στὸν πολυπόθητο δρόμο. Τ' αὐτοκίνητα ἔχασαν τὸ λογαριασμό τους. Καὶ ὅλοι κυττάζουν κατὰ ἐκεῖ νὰ πᾶν νὰ ἰδοῦν. Τὸ Μπιζάνι σιωπηλὸ! Τὸ Μπιζάνι πεσμένο! Τὸ θηρίο σκληρωμένο χωρὶς δύναμι, χωρὶς νὰ ἐμπνέῃ τὴ φρίκη!

Ὁ Διάδοχος εἶναι ὅλο χαρὰ καὶ τὸ γέλοιο του φωτεινὸ βγαίνει ἀπὸ τὴν ψυχὴν του ποῦ τώρα εἶναι ἀλήθεια εὐτυχισμένη, ἱκανοποιημένη. Εἶναι ὁ μεγαλύτερος Νικητὴς τῆς ἐποχῆς του, ποῦ ἔβαλε στὸ σπαθὶ του τὰ ὠραῖα διαμάντια τῆς Θεσσαλονίκης—τὰ Ἰωάννινα. Τ' ἀπόρητα κατὰ τὴν γνώμην τῶν ζέων στρατιωτικῶν; Ὁ Δαγκλῆς εἶναι συγκινημένος ποῦ ἐμβαίνει εἰς τὴν πατρίδα του στρατηγὸς μὲ τὰ νικηφόρα κανόνια του. Καὶ ὁ καθένας ἔχει λόγους νὰ χαίρεται.

Ὁρμοῦν οἱ δημοσιογράφοι εἰς τὸν ἀνοιχτὸν δρόμον ἀκατάσχετοι νὰ πᾶν, νὰ ἰδοῦν, νὰ μάθουν.

—Τί καλὸς ὁ Διάδοχος ἔλεγε ἀκατάπαυστα εἰς τὸν δρόμον ὁ Ματσούκας, ὁ ὅποιος διὰ τρίτην φοράν εἶχε μικρὸν πάθημα· τὸν χτύπησεν ἕνα ἄλογο ἐπάνω στὸν δρόμο τῆς Φτελιᾶς καὶ δὲν εἴμπορεῖ νὰ περιπατήσῃ.

—Τί καλὸς! μᾶς ἔδωσε καὶ αὐτοκίνητο καὶ πάμε τώρα στὰ Γιάννενα!

Καὶ ἐνῶ τὸ αὐτοκίνητο, τὸ ἰδιωτικὸ τοῦ κ. Ταμβάκου τὸ ὅποιον ἔθεσεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος ἀπ' ἀρχῆς τοῦ πολέμου καὶ τὸ διοικεῖ ἀκόμη ὁ ἴδιος, ἔτρεχεν ἀστραπιαίως πρὸς τὸν δρόμον τῶν Ἰωαννίνων, ὁ ἐνθουσιασμένος Ματσούκας ἀνοιξε τὰ χέρια του τὰ ἐσήκωσεν ὑψηλὰ σὰν νὰ ἠθέλαε ν' ἀγκαλιάσῃ τὸν οὐρανόν, τὰ βουνά, ὅλην τὴν Ἠπειρον, τὴν Νίκην κι' ἐφώναζε:

Ἐπέσανε τὰ Γιάννενα, ἐπέσανε τὰ Κάστρα τὰ πῆραν τὰ εὐζωνάκια μας μὲ τὰ σπαθιά (στὰ χέρια!)

Περνοῦμε τὴν Κανέτα. Σιωπηλά, τεμνά στέκονται τὰ τομαχικά καὶ δάφνες δάφνης τρίγυρο τους καὶ στὸ φοβερὸ στόμα περασμένο ἕνα στεφάνι ὀλοπράσινο δάφνη... Ὀλίγαι σκηναὶ ἀκόμη ἐπάνω καὶ ὁ δρόμος ἐλευθερός! Ποῦ ὁ φόβος τοῦ ἄλλοτου; Περνοῦμε τὸ Αὐγό, ἐκεῖ ποῦ εἶχε κολλήσει ὁ στρατός μας ὁ καυμμένος τόσον καιρὸ στὰ φοβερά κατὰ βράχα: Καὶ τί ἤλιος! τί καλωσύνη! Μὰ ποῦ εἶναι τὸ φοβερὸ Μπιζάνι; αὐτοὶ οἱ ἡμεροὶ στρογγυλοὶ λό-

ρυθρὸς Σταυρὸς θέλει νὰ ἔχη τὰ πρωτεῖα. Τὸ χειρουργεῖον του τέλειον καὶ καθ' ὅλα πλούσια ἐφωδιασμένον. Ὁ ἰκανώτατος χειρουργὸς κ. Κωτσονόπουλος μὲ ἀφοσίωσιν εἰς τὸ ἔργον του, καὶ στὸ πρόσωπό του πολλὰς φορές περναῖ ὁ πόνος γιὰ τὸν ἀδελφὸν του ποῦ ἔχασεν ἐπάνω στὸ Αὐγό.

Ἐπεσαν τὰ Γιάννενα

21 Πέμπτη πρωτ.

—Ἐπεσαν τὰ Γιάννενα!

Ἦταν ἡ πρώτη φράσι ποῦ μ' ἐξύπνησε.

—Ἀλήθεια; ἀλήθεια;

Δυσπιστοῦν ὅλοι λιγάκι ἀκόμα γιατί ἀπὸ τὴν νύκτα ἀκούονταν πάλι οἱ βαρεῖες βροντὲς τῶν τηλεβόλων. Ἀλλὰ δὲν ἀργήσαν νὰ παύσων ἀποτόμως καὶ τότε ὅλοι ἀνοιξοῦν τὴν καρδιά των στὴ χαρὰ, στὸ μεθύσι τῆς χαρᾶς!

—Τὸ Μπιζάνι παραδόθηκε μὲ 30 χιλιάδες Τούρκους!

Ἐδῶ παύει πλέον ἡ δύναμις τῆς πέννας καὶ τῶν λόγων.

Τουφεκισμοὶ. φωνές, τρεχάματα, ὅλος ὁ κόσμος ἔξω ἀπὸ τὰς σκηνάς στὸν προῖνὸν ἀέρα σκορπίζει μὲ λόγια, μὲ γέλοια, μὲ εὐχαῖς τὴν χαρὰν του.

Ἡ Νίκη, ἡ Νίκη! ὅλων αἱ ψυχαὶ ἐσηκώθηκαν εἰς τὰ ὠραῖα λαμπρὰ φτερά της καὶ ὅλων αἱ ψυχαὶ ἐμεγάλωσαν τὴν ὠραία ἐκείνη στιγμῆ. Ὁ καθένας ἀπροίθιμουσε τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα ἐνός τοιούτου θριαμβοῦ! καὶ τὸ ὄνομα τὸ ἀγαπητὸ τοῦ Διαδόχου περνοῦσε ἀπὸ τὰ χεῖλη ὅλων.

Δὲν ἀργήσε νὰ γνωσθῆ καὶ πῶς ἔγινε.

Περνοῦσε τὸ αὐτοκίνητο μὲ μερικὸς ἀπὸ τὸ Ἐπιτελεῖον. Συγχαρητήρια. Αἰ! τώρα καὶ στὴν Πύλι! Τὸ τέχνησμά της ἐπιθέσεως ἐπέτυχε καὶ μὲ ἐλαχίστας θυσίας. 160 ἐκτὸς μάχης, νεκροὺς καὶ τραυματίας. Δόξα σοι ὁ Θεός! Οἱ Τούρκοι ἐπερίμεναν τὴν ἐπίθεσιν ἀπὸ τὸ δεξιόν, ὅπως ἐδείχναν πρὸ ἡμερῶν αἱ κινήσεις, ἀλλὰ διὰ συντόνου ἐνεργείας συνεκεντρώθησαν αἱ δυνάμεις στὸ ἀριστερόν καὶ ὁ δρόμος ἠνοιξε μὲ τὴν κατάληψιν τοῦ Ἀγ. Νικολάου πρὸς τὰ Ἰωάννινα. Τὴν νύκτα ἤλθαν δύο ἀξιωματικοὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἐσάτ Πασσᾶ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος ἐκ μέρους τοῦ Μητροπολίτου καὶ παρέδωκαν τὴν πόλιν ἄνευ ὅρων καὶ τὸ Μπιζάνι μὲ 33 χιλ. στρατοῦ.

Λέγουν ὅτι καὶ μετὰ τὴν παράδοσιν κρυφὰ τὴν νύκτα ἔφυγε πολλὸς στρατός. Τὰ συνειθισμένα τῶν Τούρκων· πάντα ἄπιστοι καὶ παράσπονδοι.

φοι; κάτι τοίχοι άσπρίζουν εκεί. Τί άσήμαντα πράγματα που φάνονται τώρα έστι στον ήλιο χωρίς τόν φόβο!

Νομίζει κανείς ότι ο "Ηλιος έδιωξε τα μαύρα εκείνα στοιχειά μαζή με τα βαρεία σύνεφα των βροχών και των χιόνων, τα διέλυσε, τα συνέτριψε με τα χρυσά του βέλη σαν ο "Απόλλων τον Πύθωνα. Μα που είναι ο πραγματικός "Απόλλων, ο στρατός μας; Δεν φάνονται πουθενά. Που και που συναντούμε μερικούς στήλογο, Λοχαγοί γνωστοί ήρωικοί.

— Γεια σου Διγενή, γεια σου Καμπέρο, φωνάζει ο Μκτσούκας. Γεια σου Χατζηπέτρο!

Και τόσο άλλοι. Και λίγοι εύζωνοί στο δρόμο μαύροι, κουρελιασμένοι, ποιά ώμορφοί όμως έτσι όπως είναι και από τους εύζώνους της βασιλικής φρουράς.

Και τρέχουμε και πετούμε! Τα Γιάννενα!

Κάτω από τα χιονισμένα βουνά μία γαλανή λωρίδα: ή Δίμνη και στην άκρη της άσπρίζουν τα σπήτια της πόλεως που νοσταλγούσαμε τόσον καιρό, που νοσταλγούσε κ' εκείνη τον έλευθερωτή Σταυρό!

"Εκεί απ' έξω μαύρη μυρμηκιά. "Ο "Ελληνικός στρατός που την έλευθέρωσε. Πρώτος μπήκεν ο κ. Σουτσός.

Θά τα έχετε μάθει όλοι τί έγεινε σαν έπρωτοίχαν τους "Ελληνες οι "ελεύθεροι πολιορκημένοι.»

Και πρώματα Τούρκων ακόμα σ' ύλον τον δρόμο. Μα ή καρδιά είναι μεθυσμένη και μόλις τα βλέπουμε, χωρίς να προκνευόμεθα! "Η φωνές της ζωής είναι τόσο δυνατά! ο στρατός που φωνάζει τα "ζήτω», οι αδελφικοί χαιρετισμοί!

"Αρχίζουν και τα σπήτια με τον κόσμο χυμένο στους δρόμους και στα μπαλκόνια. Χαίρετουν με χαρά το έλληνικό αυτοκίνητο, αναγνωρίζουν όλοι το Μκτσούκα, ξελαργυγίζονται με το ζήτω και κινούν κινδύλια, καπέλλα, χέρια. Μερικές γυναίκες γρηές μας φιλοούν, μας περιπτύσσονται και ή τρελλή χαρά είναι ζωγραφισμένη στα πρόσωπα. "Η πλατεία σπαρμένη από σχισμένα και τσκαπατημένα φέσια, κόσμος φρενητιών, κόσμος που θέλει να βλέπη ποιός έρχεται, τί γίνεται, που δεν μπορεί πιά να κλεισθ ή στο σπήτι. Βλέπουν και οι Τούρκοι αξιωματικοί, στρατιωτικοί κλεισμένοι εις το διοικητήριο και το Κιόσκι. "Εκεί ο στρατιωτικός "Αρχίατρος γερμανομαθής φιλοφρονέστατος, συνεννοείται με τον κ. "Αναστασόπουλον διά τα ύγειονομικά.

ΘΑΛΕΙΑ ΦΛΩΡΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

Ο ΑΝΔΡΙΑΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΚΕΛΕΥΣΤΟΥ Ι. ΠΑΣΤΡΙΚΑΚΗ

Εις όλίγα και θερμά λόγια ο κ. Μαλαγαρδής έρωψε την ιδέαν της ιδρύσεως ανδριάντος του ήρωικού και ώρσιου αρχικελευστου "Ιωάννου Παστριακάκη, επί του Καστρινου Πύργου του "Ηρακλείου.

"Ητο φυσικόν ή Κρήτη, ή πατρίς του ήρωος να διεκδικήση δι' αυτήν την τιμήν του να έχη τον ανδριάντα ενός από τας χιλιάδας των ήρωικών παιδιών της, τα όποια με το αίμα των εξηγόρασαν την έλευθειαν τώσαν δούλων αδελφών των.

Το λεβεντόπαιδο αυτό δεν ήτο από τα παλληκάρια που τρέφονται και μεγαλόνουν και ανδρειεύουν εις τα βουνά, με την όσμήν της πυριτιδος. Είχε ανατραφή και εκπαιδευθ ή από πατέρα επιστήμονα και μητέρα μορφωμένην και είχε σταλή εις "Ελβετιαν διά να επιδοθ ή εις τας επιστήμας, εις τας όποιας ή Κρήτη τόσας αριθμεί έξοχότηας. "Αλλά το όνειρόν του μεθ' ήλην την εξευρωπαϊσμένην μόρφωσίν του ήτο να γίνη ναύτης, και να ύπηρετήση την πατρίδα του.

Και δι' αυτό εύθως ώς έπανήλθεν από την "Ελβετιαν, ύπέστη εξετάσεις και εισήχθη εις την ναυτικήν σχολήν των δοκιμών. Εύθως ώς εκηρύχθη ο πόλεμος εξήτησεν ώς χάριν να

χρησιμοποιηθ ή εις έν από τα πολεμικά μας. Μαχόμενος δέ ήρωικώτατα εις την κατάληψιν της Χίου έπεσεν από τους πρώτους, θυμα εξιλαστήριον εις τον βωμόν της ανθοσπάργτου νήσου του Αιγαίου.

"Ητο φυσικόν εις την Χίον να εύρη απήχησιν ή πρότασις του κ. Μαλαγαρδή διά την ίδρυσιν ανδριάντος του νεκρου Κρητός, άφου μάλιστα της νήσου διοικητής είναι πατριώτης της περιωπής του κ. Θεοδωράκη. "Εκεί κατηγορίσθη έπίτροπή προς συλλογήν έρχων, εις τους όποιους προσεφέρθησαν να λάβουν μέρος και οι "Ελληνες της Μυτιλήνης και των λοιπών νήσων, εις τους όποιους και ήλη ή "Ελλάς δεν πρέπει να είναι άμέτοχος. "Ο ανδριάνς του ώρσιου νέου δεν θά είναι μόνον ένδειξις εύγνωμοσύνης προσωπικής προς αυτόν. Θα ύπενθυμίξη τί όφείλει έν γένει ή έλευθερωθεϊσα Μκεδονία και "Ηπειρος και ήλη ή σημερινή νέα "Ελλάς εις την ήρωϊκήν φυλήν της Κρήτης, εις όλας τας χιλιάδας των παλληκαριών που έθυσίασαν την ζωήν των κατά τον πόλεμον αυτόν ύπερ του μεγαλείου της ήλης "Ελλάδος.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

"Όταν ύψώσητε τον υϊόν του ανθρώπου, τότε γνώσεσθε, ότι εγώ ειμί.» "Όταν ήλη ή ώρισμένη ώρα και με κρεμάσητε εις τον Σταυρόν, τότε θέλετε ίδει, ότι εγώ ειμί ο ών και ο προών, ο εκ του μηδενός το Σύμπαν δημιουργήσας, από τα φοβερά σημεία τα όποια θέλει δείξει εις εσάς τότε το Σύμπαν: ο "Ηλιος θά σκοτισθ ή, ή γη θά σείεται, σκότος ασύνηθες θά κλύψη αϊφινιδίως τον ορατόν τουτον Κόσμον, έν πλήρει φωτεινή ήμέρη, τα μνημεία θ' ανοίγωνται, και άνθρωποι πρό χρόνων πολλών αποθανόντες θά φάνωνται, περιπατούντες, και μετά την έγερσίν μου, εισερχόμενοι εις την άγιαν πόλιν, και εμφανιζόμενοι εις άλλους ζώντας. Τότε θέλετε ίδει, ότι εγώ ειμί ο Δημιουργός του Παντός, το όποσον Πάν εδημιούργησα διά μόνου του λόγου, τον άνθρωπον δε διά των ιδίων μου χειρών. Και όταν τουτον ο έγχερός αυτού, ο ζηλεύσας την εύτυχίαν του, ύπεδούλωσε και έδέσμευσεν, εγώ έλυπήθην, επόνεσα διά το έργον των χειρών μου, και ή θεϊκή μου σοφία έγνώρισε το μέσον της σωτηρίας του και επελάβετο τούτου. "Υπεσχέθην σωτηρίαν, και όταν ήλθε το πλήρωμα του χρόνου εξέπλήρωσα την ύπόσχεσιν. Και έστειλα κήρυκας κατά

Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΒΟΡΙΣ

καιρούς διά τουτο προς εσάς πολλούς, και σεις άλλους τούτων απέκτεινατε, άλλους έλιθοβολήσατε. Και ήλθα εγώ ο ίδιος, ο Μονογενής Υϊός και λόγος, ο συναϊδιος και συνάναρχος του πέμψαντος τούτους προς εσάς Πατρός, και έδίδαξα επί τριετιαν ήλην εις τον Ναόν και εις τας πεδιάδας, εις τα όρη, εις τας πόλεις και εις την θάλασσαν, παρηρησία, μεγαλοφώνως, και σεις δεν ήκούσατε τους λόγους μου, δεν ήθελήσατε την σωτηρίαν τας, παρά τα ύπερφυη έργα μου, τα όποια έβλέπετε, τα όποια ούδεις ποτέ άνθρωπος έποίησεν. "Εβλέπετε το υπεράνθρωπον των έργων μου, να ανοίγω οφθαλμούς τυφλών, να συσφιγγω όστα πικαλύτων, να καθαρίζω λεπρούς, να σωφρονίζω δαιμονιζόμενους, να καθυποτάσσω τα μανιώδη της θαλάσσης κύματα, ύψωνων μόνον την δεξιάν μου επ' αυτής, να τρέφω χιλιάδας με τροφήν πεντάδος ανθρώπων, να ανιστώ νεκρούς.

Οι απέσταλμένοι του Θεου δι' Αυτόν είχαν προειπ ή τα θυμάσιά Του; "Ως εις καθαρόν πιστόν καθρέπτην βλέπει τις Αυτόν εις τους λόγους των άγιων Προφητών. Πριν ή φαν ή ως άνθρωπος εις τον Κόσμον και μέχρι της αποστολής του Παναγιου Πνεύματος εις τους Μαθητάς, ήτις έγένετο μετά την εις ουρανοús ανάληψίν Του. Είπαν ότι ο Θεός θέλει ειςθαι έν μέσω αυτών. ("Ιδού, ή παρθένος έν γαστρι έξει και τέξεται υϊόν, και καλέσουςι το όνομα αυτού "Εμμανουήλ: ο έστι μεθερμηνεύμενος, Μεθ' ήμων ο Θεός, ειπεν ο μεγαλοφωνότατος "Ησαίας. Και τον τόπον της γεννήσεώς Του

ὄρισαν, καὶ τὴν ἀναμαρτησίαν Του, καὶ ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ θειπρεπῆ ἔργου Του, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τινὲς τῶν εὐεργετουμένων ἐκήρυσσον αὐτά, ἄλλοι ὑπέικοντες εἰς τὴν δύναμιν τῶν ὑποκριτῶν ἀρχόντων τοῦ καταπατουμένου Νόμου, ἔφθασαν εἰς τὸ σημεῖον νὰ εἰπῶσιν: «Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.» Καὶ ὅμως ὁ Ἡσαΐας ἐφώναζε τρανῶς, ὅτι ὁ Θεὸς ἤθελεν εἶσθαι ὁ ποιῶν τὰ θαυμάσια: «Ἰδοὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν αὐτὸς ἤξει καὶ σώσει ἡμᾶς· τότε ἀνοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν, καὶ ὧτα κωφῶν ἀκούσονται· τότε ἀλειψαὶ χωλὸς ὡς ἔλαφος, τρανὴ δὲ ἔσται γλῶσσα μογιάλων.» Καὶ ἐξακολουθῶν ὁ μεγαλόφωνος, εἰς ἄλλο κεφάλαιον τῶν προφητειῶν του ἐπανέρχεται εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον καὶ λέγει, ὅτι ἤθελεν εἶσθαι ὁ Χριστὸς Κυρίου: «Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἔνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἐάσασθαι τοὺς συνετρίμμενους τὴν καρδίαν, κηρύξαι αἰχμηκλώτοις ἄφρονας, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, καλέσαι ἐνικυτὸν Κυρίου δεκτόν».

Ὅλα εἶχον προλεχθῆ, ὅλα ἦσαν γνωστά, ἀλλὰ ὁ ἔλεγχος τῶν κακῶν πράξεων, ὁ φανερώων τὴν ἐξασπράπτουσαν ἀλήθειαν, τὴν ὁποῖαν φοβεῖται, τὴν ὁποῖαν τρέμει τὸ σκοτεινὸν ψεῦδος, ὁ φθόνος τῆς μαύρης κακίας πρὸς τὴν φωτεινὴν ἀρετὴν ἡμπεδίζει τὴν ὁμολογίαν των, καὶ ἐβύθησεν ἀπὸ τοῦ κακοῦ εἰς τὸ χεῖρον, ἀπὸ τὴν πλάνην εἰς τὴν ἀπώλειαν. — Ὃταν ὑψώσῃτε τὸν υἴον τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ εἰμί.» Ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα θέλετε ἴδει εἰς τὸν καιρὸν τῆς φρικώδους πράξεώς σας, καὶ εἰς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα θέλουν ἐπακολουθήσει θέλετε ἴδει, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ὁ φιλόανθρωπος Θεός, τὸν ὁποῖον δὲν ἠκούσατε, διδασκόμενοι καὶ ἐλεοῦμενοι, καὶ τὸν ὁποῖον θέλετε γνωρίσει, εἰς τὴν συμφορὰν σας, κολαζόμενοι.

Ὅχι μόνον ὁ λόγιος Ἰουδαῖος Ἰώσηπος περιγράφων τὴν καταστροφὴν, τὸν ὄλεθρον τοῦ Ἑβραϊκοῦ γένους, τὰς σφαγὰς, τὰς ὁποῖας ὑπέστησαν ὑπὸ τοῦ Οὐεσπεσιανοῦ καὶ Τίτου ἀποδίδει εἰς θεομηνίαν. Ἀλλὰ τὸ γεγονός, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Ἑβραϊκὸν ὄχλον, ὅστις εὕρισκετο εἰς τὸν καιρὸν τῆς Σταυρώσεως, τοῦ Κυρίου, φτάνεται τοῦτο. Ἡ τύψις τοῦ συνειδότος, ὁ φόβος ὁ ὁποῖος κατέλαβεν αὐτοὺς, ὅταν εἶδον τὰ φοβερά σημεῖα. Ἐγνώρισαν τὸ σφάλμα των, ἀλλ' ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ πείσματος τῆς κακίας, ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ φόβου τῶν γραμματέων, ὁ ὄχλος δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸ ὁμολογήσῃ. Εἶδον ὅτι συνέπασχεν ἡ κτίσις, ὅταν εἶδον τὸν Κτίστην τῆς πάσχοντα, δὲν

ἐτόλμησαν ὅμως νὰ λαλησωσιν. Ἐτυψαν μόνον τὸ στῆθος, τυπτόμενοι ὑπὸ τῆς μαχαίρας συνειδήσεως. «Καὶ πάντες οἱ συμπαραγόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωροῦντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες ἑαυτῶν τὰ στῆθη ὑπέστρεφον.» Οἱ πρό τοῦ Σταυροῦ εὐρισκόμενοι Ἑβραῖοι, ἰδόντες τὰ φοβερά σημεῖα, καὶ θαυμάσαντες, καὶ προσηθέντες, καὶ τρέμοντες δὲν ἐτόλμησαν νὰ ὁμολογήσωσι τὴν ἀλήθειαν ὁ Ἕλληνα, ὁ τόσο μακρὰν τῆς Ἱερουσαλὴμ εὐρισκόμενος, εἰς τὰς Ἀθήνας, εἰς τὴν ἐστίαν τῆς πολυθείας, ὁ μὴ γνωρίσας τὸν σαρωθέντα λόγον καὶ μὴ ἀκούσας τὴν διδασκαλίαν Του, καὶ μὴ ἰδὼν τὴν ἀδικὸν σφαγὴν Του, ὅταν εἶδε τὴν φρίκην τῆς κτίσεως, ἐμφορηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐκραύγασε μετὰ παρησιίας: «Ἦ Θεὸς πάσχει, ἥ τὸ πᾶν ἀπώλετο. Καὶ ὁ ἄλλος ἐθνικός ἐπίσης, ὁ ἐκατόνταρχος, ὅστις εἶχε ταχθῆ μετὰ τῶν στρατιωτῶν του νὰ φυλάττῃ παρὰ τὸν Σταυρὸν, ὅταν εἶδε τὰ γενόμενα, δὲν ἐδειλίασε νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν. Ἐπίστευσε καὶ ἐκήρυξεν αὐτὴν, ὡς αὕτη ἦτο. «ὁ ἐκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γενόμενα, ἐφοβήθησαν σφοδρᾶ, λέγοντες. Ἀληθῶς Θεοῦ Υἱὸς ἦν οὗτος» Καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων τὸ ἐγνώρισαν, ἀλλ' ὁ φθόνος καὶ ἡ μανία καὶ ὁ φόβος τῆς ὀργῆς τοῦ ὄχλου, ὅστις ἤθελεν ἐπιπέσει κατ' αὐτῶν, ἐξηνάγκασεν αὐτοὺς νὰ κάμουν ὅ, τι ἔκαμν, καὶ νὰ συσκέπτονται πῶς ἡμποροῦν νὰ ἀπαλαχθῶσι τοῦ κινδύνου: «Ἰδοὺ τινὲς τῆς κουστωδίας, ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. Καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβουλιόν τε λαβόντες, ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις, λέγοντες· εἶπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἐκλεψαν αὐτόν, ἡμῶν κοιμωμένων. Καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ ταῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτόν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν. Οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια, ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. Καὶ διεφνημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίους μέχρι τῆς σήμερον.»

Ἡ κουστωδία ἡ ταχθεῖσα νὰ φυλάττῃ τὸν τάφον ἐτέλεσε τὸ καθήκον της, ἀλλ' εἰς μάτην ἵνα πληρωθῇ καὶ πάλιν ἡ ἱερὰ ἐκείνη ρησις λέγουσα: «Μάτην φυλάττεις τὸν τάφον κουστωδία· οὐ γὰρ καθέξει τύμβος Ἄυτοζώϊαν». Καὶ δὲν κατέσχευεν τὴν Ἄυτοζώϊαν τύμβος, καὶ δὲν διεσάλευσεν τὴν Βασιλείαν χρόνος, «πύλαι ἄδου οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς» τοῦ· ἐστὶ ἐχθροὶ καὶ μαχηταὶ καὶ ἀντίπαλοι. Πόσαι Βασιλεῖαι ἀνθρώπινοι ἐξηφανίσθησαν

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΗΔΕΙΑΝ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

διὰ παντός! οὐδὲ σκιά αὐτῶν ὑπάρχει. Πόσα ἔθνη, πόσαι φυλαί, ἀλλ' ἡ οὐράνιος ὄχι. Ἀναστήσει ὁ Θεὸς τοῦ Οὐρανοῦ Βασιλείαν, ἣτις εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ διαφθαρήσεται, λέγει ὁ προφήτης Δαυιδῆλ. Καὶ μένει Αἰώνιος, ὡς εἶναι Ἄναρχος, καὶ διῆλθε τροπαιοῦχος τὰς Βασιλείας, τὰ ἔθνη, τὰς φυλάς, τὰς γενεάς, τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. «Ἡ βασιλεῖα ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου».

Ἐν Ἀθήναις

ΜΑΡΙΑ ΠΙΝΕΛΛΗ

Ἡ ΤΕΧΝΗ Εἰς ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

Ὅχι ἡ τέχνη τοῦ πολέμου, τῆς ὁποῖας τόσον ὑπέροχα δείγματα ἔδωκεν ὁ μέγας ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ καὶ τὸ ἐπιτελεῖον του, καθὼς καὶ ὁ στρατὸς ἐν γένει. Ἀλλὰ ἡ τέχνη αὐτοσύα, ἡ τέχνη τῆς ἀναπαραστάσεως καὶ ἀποδόσεως τῶν ἐξεχουσῶν φυσιογνωμιῶν εἴτε εἰς πρόσωπα, εἴτε εἰς δραματικὰς σκηνάς, εἴτε εἰς τοπεῖα ποῦ ἐγιναν ἱστορικά, εἴτε εἰς μνημεῖα, καὶ τύπους, αὐτὴ ἀντεπροσωπεύθη πλούσια, μεγαλοπρεπῆς καὶ ἐπιβλητικῆ εἰς ποιότητα καὶ εἰς ποσότητα ἐξ ἴσου ἀπὸ μίαν γυναῖκα: Ἀπὸ τὴν κ. Θάλειαν Φλωρᾶ Καραβία, τὴν γνωστὴν ἤδη καὶ διακεκριμένην καλλιτέχνην.

Εὐθὺς ἀπὸ τὰς πρώτας νίκας τοῦ στρατοῦ

μας εἰς Μακεδονίαν ἡ κ. Φλωρᾶ Καραβία ἀφῆκε τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἐσπευσεν ὑποῦ ἡ φωνὴ τῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ τοῦ καθήκοντος μαζὶ τὴν ἐκάλει. Αἱ γυναῖκες εἰς τὸν πόλεμον αὐτὸν εἰργάσθησαν κατὰ τὰς κλίσεις καὶ τὰς ἰδιοφυίας των μὲ τὸν τρόπον ἐξόχως τιμητικὸν διὰ τὸ φύλον μας. Ὅπου ἡ χρησιμότης τῆς γυναικὸς ἠδύνατο κατὰ ἕνα οἰονδήποτε τρόπον νὰ ὠφελήσῃ, αἱ γυναῖκες ἐδείχθησαν πρόθυμοι καὶ ὑπέροχοι καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν.

Ἡ κ. Θάλεια Φλωρᾶ-Καραβία εἶχε τὴν ὠραίαν ἐμπνευσιν νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν πατρίδα της μὲ τὴν τέχνην της, νὰ ἱστορήσῃ δηλαδὴ τὸν πόλεμον αὐτὸν μὲ τὸ πινέλλο της, νὰ δώσῃ ὄλοζώντανην καὶ σπαρταριστὴν ὄλην τὴν ἐνδιαφέρουσαν κίνησιν καὶ δράσιν καὶ τῆς Μακεδονίας διὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς μεγάλης Ἡπειρωτικῆς ἐποποιίας διὰ τὴν πτώσιν τοῦ Μπιζανιοῦ καὶ τὴν κατάληψιν τῶν Ἰωαννίνων.

Διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸν της κατέβαλε μεγάλας προσπάθειάς, εἰργάσθη ὅσον ἴσως δὲν εἶχεν ἐργασθῆ καθ' ἑλλην τὴν διάρκειαν τοῦ καλλιτεχνικοῦ της σταδίου. Καὶ κατόρθωσε νὰ ζωγραφίσῃ καὶ σκισάσῃ, ὄχι δέκα εἰκοσι, πενήντα ἢ ἑκατὸν εἰκόνας, ἀλλ' ὑπὲρ τὰς διακοσίας πενήντα εἰς διάστημα πέντε μηνῶν. Κατ' ἀναλογίαν ἡ κ. Θάλεια Φλωρᾶ-Καραβία ἔγραψε δύο εἰκόνας τὴν ἡμέραν, εἰκόνας ζων-

τανάς, σπαρταριστάς, εικόνας που μυρίζουν καπνόν και πυρίτιδα και αὐτοθυσίας και ήρωσμούς, ἀπὸ ἐκείνους που πυκνώνονται εἰς ἐπικά κατωρθώματα κατὰ τὰς δοξασμένας ἡμέρας τοῦ πολέμου αὐτοῦ.

Τὰ πρόσωπα, τὰ ὅποια ἀπεθησάρισε μέσα εἰς τὸ τεράστιον αὐτὸ καλλιτεχνικόν της λεύκωμα εἴτε βασιλέων και βασιλισσῶν, εἴτε πριγκήπων και πριγκηπισσῶν, εἴτε στρατηγῶν και στρατιωτῶν, εἴτε νεκρῶν και τραυματιῶν, εἴτε νοσοκόμων και ἰατρῶν ἔχουν ἓνα κοινὸν γνώρισμα, μὲ τὸ ὅποσον ὁ πόλεμος αὐτός ἐσφράγισε τοὺς ἐκλεκτοὺς του. Ἔχουν μίαν ἔντασιν ζωῆς, μίαν δύναμιν ἐκφράσεως μοναδικῆς, κάτι συγγενὲς μεταξὺ των, ὡς ἦτο και πραγματικῶς συγγενῆ και ἀδελφωμένα τὰ αἰσθήματα, οἱ πόθοι των, αἱ ἐλπίδες και τὰ ὄνειρά των.

Ποτὲ ὡς τώρα ὁ ἀγαπημένος μας βασιλεὺς Γεώργιος και ἡ βασίλισσα Ὀλγα δὲν ἀπεδόθησαν μὲ τόσην ψυχικὴν ἐκφορᾶν εἰς τὸ βλέμμα, ὅσον εἰς τὰ στίχα τῆς κ. Καραβία. Ποτὲ ὁ ἀρχιστράτηγος και σήμερον βασιλεὺς Κωνσταντῖνος δὲν μᾶς ἐπαρουσιάσθη εἰς εἰκόνα του ὄχι ἀπλῶς ὡς διάδοχος και στρατιώτης μὲ μὴ ἀλλὰ και ὡς ἄνθρωπος μὲ τὴν στοργὴν τοῦ ἀληθινοῦ πατέρα των στρατιωτῶν του, ὅσον εἰς τὸ ἔργον τῆς κ. Φλωρᾶ.

Ὅλη ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια ἀδικρίτως, διότι ὅλοι ἐπέρασαν ἀπὸ τὸ καλλιτεχνικόν μάτι της, ὅλοι ἀποδίδονται, ὅπως τοὺς ἀπεκάλυψεν ὁ πόλεμος αὐτός, ὑπέροχοι ψυχικῶς ἀλλὰ και ἀπλᾶ μὲ μὴ μέλη τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς οἰκογενείας.

Ὅ,τι και ἂν λεχθῆ διὰ τὸ ἔργον ἐν γένει αὐτὸ τῆς κ. Φλωρᾶ Καραβία εἶναι κατώτερον τοῦ πραγματικοῦ. Ποτὲ μου δὲν θὰ ξεχάσω ἓνα στρατιωτικὸν σκοτωμένον, ἀπὸ τὸν ὅποσον, φαίνεται ὅταν νὰ γλυστρᾷ ἄτονον και πένθιμον τὸ ἄχρηστον πλέον τουφέκι του.

Τὰ Γιαννιτσὰ και τὸ Μπιζάνι, τὰ Βοδενὰ και ἡ Κοζάνη, τὰ ἐκκλησιάκια και ἡ μεγάλες ἱστορικὲς ἐκκλησίαις, τὰ Γιάννινα και ἡ φημισμένη λίμνη των, ἡ ἀντάρτες και ἡ φουστανολοφόρες ἀντάρτισες, οἱ τραυματίαι και τὰ νοσοκομεία των, οἱ ἰατροὶ και αἱ νοσοκόμοι, οἱ ἀξιωματικοὶ εἰς τὸ συσσίτιον, ὅλο αὐτὸ τῆς πολυμόρφου και πολυποικίλου πολεμικῆς ζωῆς τὸ ζετύλιγμα ἐπέρσεν ἀπ' ἐμπρός μου ὅταν μίαν ὑπέροχος ὀπτασίαι, ὅταν κάτι που ὅλοι μας ἤξεύραμεν και ἐπεριμέναμεν, ἀλλὰ που μᾶς ἀποδίδεται ἀπο τὸ φυσικόν πολὺ ἀνώτερον, πολὺ ὠραϊότερον.

Θὰ ἦτο δὲ κριμα τὸ ἔργον τῆς κ. Φλωρᾶ

Καραβία νὰ μὴ γίνη γνωστὸν ἀπὸ τὸ πολὺ κοινόν, μέχρι τῆς ἡμέρας που θὰ δημοσιευθῆ ὡς λεύκωμα.

Μία ἔκθεσις αὐτοῦ εἰς τὰς ὠραίας αἰθούσας τοῦ Λυκείου τῶν Ἑλληνίδων, ἡ ὅποια θὰ ἀνοιξῆ τὰς θύρας της τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα θὰ ἀποτελέσῃ τὸ πατριωτικώτερον και εὐγενέστερον θέαμα τῆς ἐβδομάδος τῆς Ἀναστάσεως, ἀφοῦ ἱστορεῖ μὲ τόσην δύναμιν τὰς ὠραίας σελίδας αὐτῆς τῆς ἐθνικῆς μας ἀναστάσεως,

Κ. ΠΑΡΡΕΝ

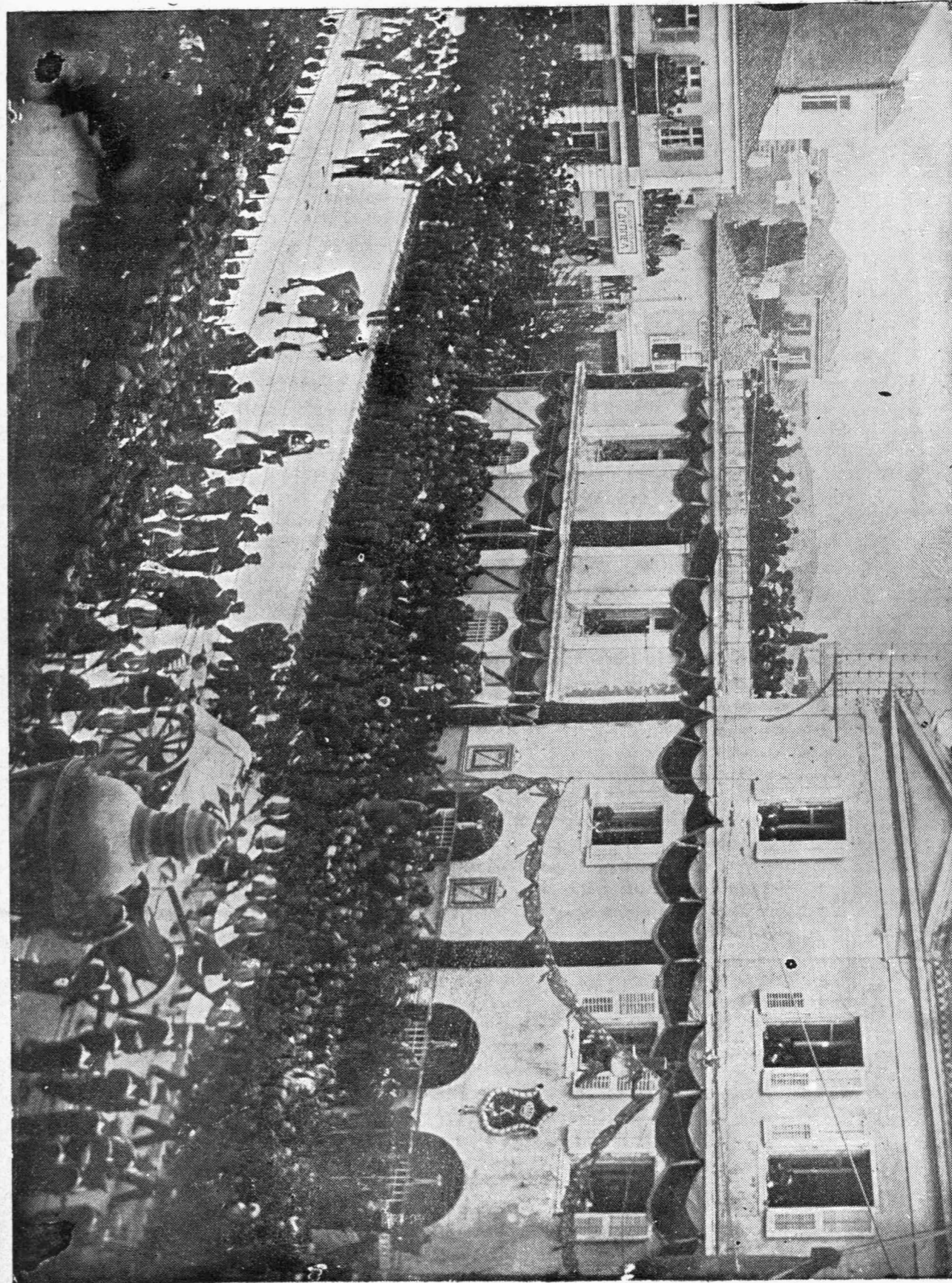
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ

Ἐν Βιέννῃ τῇ 18 Ὀκτωβρίου 1814.

Σήμερον ἔλαβον τὴν ἀπὸ 18 Ὀκτωβρίου χρονολογουμένην ἐπιστολὴν σου, και δὲν δύναμιν νὰ σοῦ εἰπῶ πόσον ἡ ἀναμνησίς σου μὲ συνεκίνησε και ἐχαροποίησε. Εἰς τὴν πρώτην συνάντησιν ἡμῶν ἐν Πυρμούτ, συνείδα θαυμαστὴν τῆς εἰμαρμένης σύμπτωσιν, (καθ' ὅσον ἀπατάσαι ἐὰν φρονῆς ὅτι ἀντιπαρήλθες πρὸ ἐμοῦ ὡς διαβατικὴ τις τῆς νεότητος ἐμφάνισις). Ἐτήρησα ἀνεξέλειπτον τὴν ἐνθύμησιν τῶν νεανικῶν ἐκείνων ἡμερῶν, και πλειστάκις ὄχι μόνον σ' ἐσυλλογίσθη ἀλλὰ και ἐζήτησα, (πληροφορίας περὶ σοῦ, πλὴν εἰς μάτην), σ' ἐνόμιζον δὲ ὑπανδρευμένην και μητέρα εὐτυχῆ ἐν τῷ μέσῳ κύκλου ἐν ᾧ προ πολλοῦ μὲ εἶχες λησμονήσει. Ἡδὴ πρῶτον μὲν μὴ ὅτι ὁ βίος σου δὲν ὑπῆρξε τόσον ὀμαλὸς ὅσο ὑπέθετα· ἐὰν μοῦ ἐγραφεσ τότε, ὅποταν τὰ μάλιστα ὑπέφερες ἴσως οἱ λόγοι μου θὰ σοὶ ἀπέβηνον εὐεργετικοί.

Πίστευτέ με, ἀγαπητὴ μου Καρλόττα, ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει ἀρκετὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς ὁμοίους του, ἄλλως δὲν θὰ μοὶ ἀπέκρυπτες ἐπὶ τσαῦτα ἔτη ὅτι σοὶ ἔκαμα βαθυτέρην ἐντύπωσιν ἀφ' ὅ,τι ποτε ἐφαντάσθη. Αἱ ἰδιόχειροι γραμμακί, τὰς ὁποίας μετὰ παρέλευσιν μικροῦ χρόνου ἐπαναθλέπει τις φαίνονται ὡσεὶ προσχόμεναι ἐξ ἄλλου κόσμου. Ἔχω τὴν εὐτυχίαν, διότι ἀληθῶς τοῦτο εἶναι εὐτύχημα δι' ἐμέ, ὅτι δὲν ἔχω νὰ ἐντραπῶ διὰ κἀνὲν αἴσθημα ὑπερ ἐκαλλιέργησα ἐν τῇ νεότητί μου, και τώρα δὲ εἶμαι ἐπίσης ἀπλοῦχος ὡς και τότε. Ἐκάστη λέξις τῆς ἐπιστολῆς σου μὲ συνεκίνησε βαθύτατα, τίθεμαι ἐντελῶς εἰς τὴν θέσιν σου και σ' εὐχαριστῶ ἐγκαρδίως διότι δὲν ἀπώλεσες τὴν πρὸς ἐμέ πίστιν, ἀλλ' ἐξαιολογηθῆς νὰ μὲ θεωρῆς ἀξίον τῆς ἐμπιστοσύνης σου.

—Γράψε μου λοιπὸν πάντα τ' ἀφορῶντά τε

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΗΔΕΙΑΝ ΤΟΥ ΕΒΣΙΝΕΩΣ

ἀνευ περιστροφῶν καὶ ἐπιφυλάξεων, ὡς ἐὰν δὲν ἐμεσολάβει τοσοῦτος ἀπὸ τῆς συναντήσεώς μας χρόνος. Ἐχεις ἄδικον λέγουσα ὅτι ἐντυπώσεις τινες χαράσσονται βαθύτερον καὶ διαρκέστερον εἰς τὴν γυναικείαν καρδίαν, καὶ τοῦτο ἠδυνάμην νὰ σοῦ ἀποδείξω ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς σου. Ὁμολόγησε ὅτι ἀφ' ὅτου πρὸ εἰκοσιεξαετίας ἐχωρίσθημεν εἶχα ἐντελῶς ἐξελειφθῆ τῆς μνήμης σου, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν μοι ἀνεκάλυπες ποτε τὴν ὑποσχασίαν μου, τῆς ὁποίας ἡ ἀθέτησις συχνὰ μ' ἐλύπησε, καθ' ὅσον ἡ μόνη αἰτία τῆς ἐλλείψεως ταύτης, ἦτο ἡ νεανικὴ σχολαστικότης τοῦ νὰ μὴ ἐπιστρέψω εἰς Γοτίγγην ἀργότερον ἀφ' ὅ,τι εἶχα προαποφασίσει. Ἄλλ' ἴσως δὲν ἤμεθα προωρισμένοι νὰ προσεγγίσωμεν ἀλλήλους στενώτερον, καὶ διὰ τοῦτο τὸ μόνον ὕπερ ἐνδομύχως μὲ λυπεῖ, εἶναι ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ σοῦ παρῆξω διαρκεστέρην τινα χαρὰν εἰς τὸν βίον σου.

Τ' ἀτυχήματά σου μὲ συνεκίνησαν βαθύτατα, διὸ ἐσκέφθην καὶ ἐμελέτησα πάντα τ' ἀφορῶντά σε καὶ κατέληξα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ πρακτικώτερον διὰ σε εἶναι νὰ ἐμπιστευθῆς τελείως εἰς ἐμὲ καὶ ν' ἀκολουθήσῃς τὰς συμβουλὰς μου, πεποιθεῖς εἰς τὴν εὐρύτεραν κοσμικὴν πείραν ἀνθρώπου ὅστις καὶ τὰ ἐγκόσμια γνωρίζει κάλλιον σοῦ καὶ τὴν θέσιν σου κατὰ βᾶθος κατὰ σοῦ. Ἄφες τὰς μικρολόγους λεπτότητας, καὶ παράσχου μοι τὴν μεγαλειότεραν εὐχαρίστησιν, ἣν δύνασαι νὰ μοι προσπορίσῃς συμμορφουμένη μὲ τὰς ὑποδείξεις μου. Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον σοῦ χρειάζεται εἰς τὴν παροῦσάν θέσιν σου, χάριν καὶ τῆς υἰετίας καὶ τῆς γαλήνης τῆς ψυχῆς σου εἶναι ἡ ἡσυχία καὶ ἡ ἀμεριμνησία, αἵτινες ὑπισκιάπτονται ὑπὸ τῆς ἀδυναμίας καὶ τῆς μεγάλης πρὸς συντήρησιν σου ὑπερκοπώσεως. Ἦσο ὡς καλῶς ἐνθυμοῦμαι, υἰγιῆς καὶ εὐρωστος, τοιαύτη δ' ὡς φαίνεται ὑπῆρξες καὶ μετὰ ταῦτα, ὥστε ἐὰν ἀποφασίσῃς καὶ ἐν μόνον ἔτος νὰ μείνῃς ἡσυχος καὶ νὰ περιποιηθῆς τὴν υἰετίαν σου, θέλεις ἀνακτήσῃς αὐτήν, μεθ' ὅλας τὰς κατὰ κινδύνους, ἃς ὑπέστης. Αὐτὴ εἶναι ἡ καλύτερα συμβουλή, ἣν δύναμαι νὰ σοῦ δώσω, διὰ δὲ τὰ μετὰ ταῦτα σχέδιά σου, ἔχε ὑπομονήν, διότι πιστεύσέ με, ὅστις ζητεῖ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἔχει ἀνάγκη, οὐδέποτε εὐρίσκει, ἐνῶ ἐξ ἐναντίας ἐὰν ἡμπορέσῃ νὰ ζήσῃ ἐπὶ τινα καιρὸν ἀμεριμνος, αἰ εὐκαιρία παρουσιάζονται ἀφ' ἑαυτῶν. Κάμε μοι τὴν χάριν νὰ προνοήσω ἐπὶ τινα χρόνον ἐγὼ περὶ σοῦ, μέχρι οὔ ἡ θέσις καὶ ἡ υἰετία σου βελτιωθῆ, ὥστε κατόπιν ἀπηλλαγμένη πάσης φροντίδος

ν' ἀποφασίσῃς περὶ τοῦ μέλλοντός σου. Μὴ ὑποθέσῃς ὅτι εὐρίσκω ἀνάρμοστον τὸ ν' ἀποζῆ τις ἐκ τῆς ἐργασίας του, πλὴν τοῦτο θέλεις πράξει μετὰ τὴν τελείαν ἀποκατάστασιν τῆς υἰετίας σου, καθ' ὅσον ἐπὶ τοῦ παρόντος πάσα ἐργασία καὶ κόπος θὰ σοὶ ἀπέβηκον ὀλέθριοι. Εἰς οἰονδήποτε ἄλλως τε καὶ ἂν ἐμπιστευθῆς ἢ δὲν θὰ σοῦ ἀπαντήσῃ καθόλου, ἢ θὰ τὸ θεωρήσῃ μεγάλην ὑποχρέωσιν, ἐνῶ ἐγὼ θεωρῶ ὅτι μοι παρέχεις χάριν. — Καὶ τώρα πάλιν, ἕως ἐδῶ διὰ νὰ σοῦ ὁμιλήσω περὶ ἐμαυτοῦ ἀφοῦ τὸ θέλεις.

Τρία ἔτη μετὰ τὴν γνωριμίαν μας, ἐνυμφεύθη καὶ ἤδη ἔχω πέντε τέκνα, ἔχασα δὲ τρία ἄλλα. Ἐνυμφεύθη ἐξ ἐρωτος, καὶ ἴσως οὐδεὶς ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος ἐμοῦ εἰς τὸν γάμον του, δυστυχῶς ὅμως πρὸ δύο ἐτῶν ἔχω τὴν συζυγίαν μου φιλάσθενον, αἰ δὲ ἀσβολίαι μου μὲ κρατοῦν ὡς καὶ τώρα, μακρὰν αὐτῆς. Ἐπειδὴ, ὡς μοῦ γράφεις, ἤκουσες ἐνίοτε περὶ ἐμοῦ, ἴσως θὰ ἔμαθες ὅτι ἐπὶ τινα ἔτη διετέλεσα πρέσβυς εἰς Ρώμην. Τὴν θέσιν ταύτην ἐδέχθη χάριν τῆς πατρίδος μου καὶ δὲν θὰ τὴν ἀφίνοιον ἐὰν δὲν ἐπισυνέβαινον τὰ δυστυχῆ τοῦ τόπου μας γεγονότα, τὸ καθῆκον μου ὅμως μοὶ ἐπέβλεπε νὰ ὑπηρετήσω τὴν πατρίδα μου κατὰ τὰς δυσχερεῖς αὐτῆς περιστάσεις καὶ ὡς ἐκ τούτου περιεπλάκη εἰς σχέσεις ἠκίστα συμφωνούσας μὲ τὰς κλίσεις μου, αἵτινες τείνουσι μάλλον πρὸς ἡσυχώτερον βίον. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου ἤμην εἰς τὸ στρατηγεῖον, μετὰ ταῦτα μετέβην εἰς Ἀγγλίαν, καὶ τώρα εὐρίσκομαι εἰς τὸ συνέδριον τῆς Βιέννης, ὁποῦθεν θὰ μεταβῶ εἰς Παρισίους, ὅπου στέλλομαι πρεσβευτής.

Ὁ πρωτότοκος υἱός μου εἶναι ἤδη ἀξιωματικός, ἔχει ὑπάγει εἰς τὸν πόλεμον καὶ ἐπληρώθη, ἀλλ' εὐτυχῶς ἐθεραπεύθη ἐντελῶς καὶ ἐπέστρεψεν υἰγιῆς οἰκᾶδε. Πλὴν αὐτοῦ ἔχω καὶ τρεῖς θυγατέρας καὶ ἓνα μικρὸν υἱόν.

Καὶ ἤδη δέχθητι τὰς θερμὰς εὐχαριστίας μου. Δὲν εἰξεύρω ἐὰν ποτε θὰ σ' ἐπανιδῶ, ὕπερ σχεδὸν οὔτε ἐλπίζω. Εὐκρινῶς δὲν δύναμαι νὰ σὲ ἀναπαρραστήσω εἰς τὴν μνήμην μου, ἀλλ' ἐὰν ἡ εἰκὼν ἦν διατηρῶ ἐν τῇ ψυχῇ μου, εἶναι αὐτὴ ἐκείνη ἢ περὶ σοῦ ἐσχημάτισα καὶ δι' ἣν ἡ φαντασία μου πολλὰ πέραν τῆς στιγμιαίας διαρκείας τῆς συναντήσεώς μας ἐπλασσε ἔσω βεβαία ὅτι ἡ σχέσις μας, οὔτε ὑπῆρξεν οὔτε θὰ εἶναι παροδική.

Κατὰ τὸ Γερμανικόν
ΕΥΦΡ. ΚΕΤΣΕΑ

ΣΤΙΧΟΙ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΓΕΩΡΓΙΟΝ

Ἄπο ὠραῖον ποίημα τοῦ Μαρκουᾶ κατὰ τὴν ἀνάρρησιν τοῦ Βασιλέως Γεωργίου εἰς τὸν θρόνον μεταφέρομεν τοὺς κάτω στίχους, διὰ τὴν πραγματοποίησιν ἀκριβῶς τῆς προφητείας τοῦ ποιητοῦ πρὸς τὸν νεαρώτατον τότε βασιλεῦ :

Θὰ ζήσω, θὰ πεθάνω Σὺν Ἕλληνας κ' ἐγώ.

Χαῖρε, ἀκριβέ! Σὺν ἄγγελος
Πῶχει σὴ γῆ νὰ φέρῃ
Ὅσα ὁ Θεὸς τοῦ πρόσταξε
Μηνύματα ἰλαρὰ
Ἐπάτησες τὰ μέρη
Ποῦ σ' ἐκραζαν θερμά.

Μὲ θάρρος ἀνοιχτόκαρδο
Στὴ δευτέρῃ πατρίδα
Καμμιά δὲν φέρνεις δύναμι
Ἀλλόφυλου στρατοῦ
Εἶναι δική σου ἀσπίδα
Ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ

Στὸν ἐρχομό σου ἀγοροίκησε
Πῶς ξάφνου αὐτὴ ἀναβούζει,
Καὶ γύρω, ἀπὸ ταῖς ὄμορφαις
Τοῦ τόπου ἀκρογιαλιάς
Τὰ πάντα πλημμυρίζει
Μὲ ἀκράτηταις φωναῖς!

Μὲ τέτοια ὄρμη χαρούμενη
Στὴ μιὰ μεριά, σὴν ἄλλη
Ἀθῶα πουλιὰ ποῦ μάργωσε
Τὸ δάκρυ τῆς νυχτὸς
Ὅταν ἡ ἀγῆ προβάλλει
Ἐγυμολογοῦν τὸ φῶς.

Νὰ ἰδῇ καθένας χαιρετὰ
Τὴν ἐθνική του ἰδέα,
Ποῦ σάρκα ἐπῆρε κ' ἔκαμε
Εἰκόνα τῆς ἀγνῆ
Μίαν ὄψη τόσο νέα
Καὶ τόσο ἀγγελική.

Ὁ Μέγας, ποῦ κατέβαινε
Πολέμου ἀστροπελέμι
Στὰ βορεινὰ σου κύματα
Χτυπῶντας τὸν ἐχθρό,
Κρηφὰ σὲ παραστέκει
Μὲ βλέμμα φλογερό.¹

(¹) Χριστιανὸς Δ' βασιλεὺς τῆς Δανίας, περίφημος γιὰ τὰ ναυτικά του ἀνδραγαθήματα.

Σὺν τί χαρὰ τὸ πνεῦμά του
Μὲ μίαν θὰ συνεπάρῃ
Τὴν ὥρα ποῦ, ξετρέχοντας
Τὰ τούρκικα πανιά.
Στὸν κάμπο τοῦ Κανάρη
Θὰ ὀρμήσῃς τολμηρά!

Ὅταν μακρὸς ἀντίλαλος
Πολέμου ὀλεθροφόρου
Ἄπο τὴ μαύρη Ἡπειρο
Καὶ Θεσσαλία χυθῆ
Στὴν ἀκρὴ τοῦ Βοσπόρου
Στοῦ πόθου μας τὴ γῆ!

Ὡ! πότε, πότε, ἀδξάνοντας
Τοῦ Ἀγαρηνοῦ τὸν ἱρόμο,
Θὲ νᾶβγῃ ὀλόρθο φάντασμα
Μὲ σκήπτρο καὶ σπαθὶ
Τὸ νέο του κληρονόμο
Νὰ προσκαλέσῃ ἐκεῖ!

Τώρα σιγᾶει. Στὸν ἴσκιό σου,
Βασιλικὸ κλωνάρι,
Ἄς ξαναγύρουν ἄφοβα
Ἡ τέχνας, ποῦ ἀγαποῦν
Βαλμένο σὶ τὸ θηκάρι
Τὸ ξίφος νὰ θωροῦν.

Τὴν ὥρα ποῦ πρωτόσχιζες
Τ' ὠραῖον νηιοῦ τὸ κύμα
Φωνὴ θὰ σοῦπε ἀντίμακρο
Συρμένη ἀπ' τὸ γιολό:
—Στάσου! θὰ ἰδῆς τὸ μνήμα
Τοῦ κυβερνήτη ἐδῶ.—

Σύρε γοργὰ καὶ ἀσπάσου του
Σὰ θεῖο προσκνητήρι
Πὲς τῆς Ἑλλάδος τὸ νόμα
Καὶ ἀπὸ βαθεῖα θ' ἀκούς
Τὸ θαυμαστὸ λιθάρι
Νὰ ἠκολογᾷ χρησμούς.

Μὲ σέβας τότε ἀπλόνονας
Τ' ἀγνὸ σου χέρι ἀπάνω,
Ὅρκισον, ὡς νᾶχες μάρτυρα
Τὸν ἐνδοξο νεκρό:
Θὰ ζήσω, θὰ πεθάνω
Σὺν Ἕλληνας κ' ἐγώ!

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΑΣ

Β'.

Δυστυχώς σέ μᾶς λίγες μᾶνες γνωρίζομε τὰ παιδιὰ μας.

Δὲν εἶναι αὐτὸ παραδοξολογία εἶναι ἀλήθεια. Γιὰ νὰ γνωρίσωμε τὰ παιδιὰ μας δὲν ἀρκεῖ νὰ κατοικοῦμε στὸ ἴδιο σπίτι· πρέπει νὰ ζοῦμε μὲ τούς, ν' ἀκοῦμε τίς κουβέντες τους, τίς θυμούς, τίς λύπες, τίς κκιίες, τίς σκέψεις καὶ τίς κρίσεις τους, ὅ,τι σχηματίζει δηλαδὴ τὸ μικρὸ τους κόσμος· πρέπει νὰ κουβεντιάζομε μὲ τούς με ὑπομονή κ' ἐνδιαφέρον, νὰ πικίζομε μὲ τούς, σὰν παιδιὰ κ' ἐμεῖς. Στὸ παιχίδι ἀπάνω τὸ παιδί ἀνοίγεται χωρὶς προφύλαξη, δείχνει τὴν ἀληθινή του φύση καὶ τὴν καρδιά του, ἐπειδὴ τότε δὲ φαντάζεται πῶς τὸ προσέχει κανεὶς. Αὐτὴ εἶναι ἡ καλὴ ὥρα νὰ τὸ γνωρίσει ἡ μητέρα. Καὶ ἂν δεῖ καὶ κανένα στραβό, πολιτικώτερο εἶναι ἀκαπτε νὰ μὴ μιλήσει ἐκείνην τὴν ὥρα, παρὰ μὲ τρόπο νὰ τὸ φέρει ὕστερα, νὰ τὸ κατακρίνει, νὰ τὸ κάνει παρκτηρήση σὰν κάτι ἄσχετο μὲ τὸ λάθος τοῦ παιδιοῦ. Τὸ μάθημα γίνεταί τὸ ἴδιο, καὶ ἡ φιλοτιμία τοῦ παιδιοῦ δὲν πειράζεται.

Ὅσο πὸ δυνατὰ νοιώθει τὸ παιδί τὴν ἀδιάκοπη ἐπίβλεψη τῆς μητέρας, τὴν ζυπνητὴν τῆς ἀγάπη ἐτοιμὴ πάντα νὰ συμβουλευθεῖ, νὰ παρηγορήσει, καὶ νὰ τιμωρήσει, τόσο εὐκολώτερον ὑπακούει, καὶ ἡ αὐστηρότης εἶναι περιττή. Ἄν ὅμως, τὴν ὥρα πού κλαμένο καὶ ἀπελπισμένο, ἔλθει τὸ παιδί μας νὰ ξεμολογηθεῖ μὲν ἀταξία ἢ μὲν κακὴ σκέψη, τὸ δεχθοῦμε σκληρὰ ἢ ἀδιάφορα, ἢ χειρότερα ἀκόμα, μὲ εἰρωνεία, χαλοῦμε κάτι μέτα του.

Τὸ ἴδιο ὅταν ἔλθει καὶ μᾶς πεῖ καμιά του παρκτηρήση ἢ καμὴν ιδέα του πού μᾶς φανεῖ παιδικίστικη ἢ ἀνόητη, ἂν τοῦ τὸ δείξομε καὶ τὸ περιγελάσωμε, τὸ πληγώνομε βχθειά· καὶ τέτοιες πληγές τὸ παιδί δὲν τίς ξεχνᾷ· τσοῦζομε μέτα του γιὰ χρόνια ἂν εἶναι φιλότιμο, τοῦ χαλοῦν τὴν πίστη στὸν ἑαυτό του, τὸ κάνουν δειλό, διστακτικὸ, ἀνίκανο νὰ λάβει μὴν ἀπόφαση, μὴν εὐθύνη, καὶ λίγο λίγο τρώγεται τὸ ἠθικὸ του θάρρος, τὸ τρομάζει ἢ ἰδέα τῆς κατὰκρισης, ἀργότερα καὶ τῆς εὐθύνης.

Μιὰ κυρία, μιλώντας γιὰ κάποιο σοφὸ καὶ μεγαλόκαρδο γιὰτρό, ἔλεγε πῶς τέτοιοι ἀνθρώποι δὲν ἔπρεπε νὰ πεθαίνουν, πῶς ὁ Θεὸς ἔπρεπε, γιὰ χατίρι τῆς ἀνθρωπότητος, νὰ τοὺς χριζεῖ χρόνια. Τὸ παιδάκι τῆς ἔπικιζε ἐκεῖ κοντὰ καὶ τὴν ἀκουσε. — «Μητέρα»,

εἶπε δειλά, «δὲν μποροῦμε μὲς νὰ κρίνομε τίς πράξεις τοῦ Θεοῦ· ἂν τοὺς κάνει καὶ τοὺς γιὰτροὺς νὰ πεθαίνουν, θὰ πεῖ πῶς ἔτσι εἶναι σωστό, γιὰτὶ Ἐκεῖνος ξέρει καλύτερα ἀπὸ μᾶς τί εἶναι τὸ καλὸ μας».

Ἡ μητέρα τὸ κύταξε μὲ εἰρωνεία καὶ εἶπε. — «Γιὰ δὲς τὸ λαδικό! Ἐσὺ θὰ μὲ μάθεις τὴν ὥρα τί εἶναι σωστό καὶ τί δὲν εἶναι».

Δὲν θὰ ξεγᾶσω τὸ ντροπισμένο βλέμμα τοῦ παιδιοῦ. Βχθειὰ στὴν ψυχή του ἐννοιωθε πῶς «εἶπε μὴν ἀνοησία»· καὶ ὅμως γιὰτὶ ἦταν ἀνοησία δὲν μποροῦσε νὰ τὸ καταλάβει, ἀφοῦ δὲν εἶχε πεῖ παρὰ ὅσα ἔμαθε στὴν Ἱερὰ Κατήχηση καὶ στὰ θρησκευτικά του. Ἄν ἡ μητέρα τοῦ εἶχε ἐξηγήσει τότε, μὲ καλωσύνη καὶ ὑπομονή, πῶς μὲ τὰ λόγια τῆς δὲν ἐννοοῦσε νὰ πεῖ μὴν ἀσέβεια, ἀλλὰ μόνο νὰ ἐκφράσει μὴν εὐχὴ γιὰ τὸ καλὸ τοῦ κόσμου, τὸ παιδί θὰ τὴν καταλάβαινε· ἀλλὰ συνάμα τὸ παιδί εἶχε ἀνάγκη ν' ἀκούσει πῶς ἡ κρίση ἦταν σωστή. Παρκαλείποντας τὴν ἐξηγήση, ἡ μητέρα τὸ ἄφησε σὲ μὴν ἀμφιβολία, πού εἶναι συχνότερη ἀπ' ὅ,τι φανταζόμαστε, καὶ τοῦ πολλές παιδικὲς ψυχὲς ταραζέει: ἡ ἀμφιβολία ἂν μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐφαρμόσει ποτὲ στὴ ζωὴ ἐκεῖνα πού μᾶς μαθαίνουν τὰ βιβλία. Ἡ εἰρωνεία τῆς μητέρας, — «Γιὰ δὲς τὸ λαδικό!» βχθειὰ τὸ πληγῶσε στὴν ὑπερηφάνεια καὶ στὴ φιλοτιμία του. Τὸ παιδί σῶπασε καὶ συμμυκζεύθηκε ντροπισμένο· μέτα του βέβαια ἔλεγε. — «Καὶ ὅμως αὐτὸ πού εἶπα εἶναι ἀλήθεια, ἀφοῦ τὸ λέγει τὸ βιβλίό μου».

Λόγια σαρκαστικὰ ἢ λόγια ἀπότομα ὅπως, — «Δὲν ντρέπεσαι νὰ κλαῖς γι' αὐτό;» — «Καιρὸ δὲν ἔχω νὰ χάνω γιὰ τίς ἀνοησίες σου,» εἶναι ἀρκετὰ γιὰ ν' ἀπομακρύνουν τὸ παιδί ἀπὸ τὴ μάνα. Καὶ τότε, ἐπειδὴ τὸ παιδί παίρνει πολὺ σοβαρὰ ἐκεῖνα πού ὀνομάζομε μὲς «ἀνοησίες του», κ' ἐπειδὴ ἔχει ἀπρκάιτητῃ ἀνάγκη ἀπὸ συμπάθεια, θὰ πάγει στὴ νταντὰ ἢ στὴ δασκάλισσα νὰ γυρέψει ζεστασιά, καὶ ἂν τὴ βρεῖ ἐκεῖ θὰ ξεμάθει μὴ γιὰ πάντα νὰ πηγαίνει στὴ μητέρα. Αὐτὲς εἶναι οἱ περιστάσεις ὅπου βλέπομε τὰ παιδιὰ προσκολλημένα στὴ δασκάλισσα τόσο πού τὴν προτιμοῦν ἀπὸ τοὺς γονεῖς. Δὲ φτάνει ἡ δασκάλισσα πού τὸ ἀπόσπασε ἀπὸ τὴν μητέρα, φταίγει ἡ μητέρα πού ἀπομάκρυνε τὸ παιδί ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά της.

Βέβαια στὸ μικρόκοσμο τοῦ παιδιοῦ τὰ μικρότερα πράγματα παίρνουν μεγάλη σημασία. Ὅλες οἱ αἰτίες πού ζυπνοῦν τὰ αἰσθηματὰ του, καλὰ ἢ κακὰ, εἶναι μικρὲς σὰν καὶ αὐτὸ. Τὶ πόνος ὅμως γιὰ τὴν καρδοῦλα του ἂν νοιώ-

σει πῶς τὸ περιγελοῦμε! Ἡ ὑπερηφάνειά του τότε ὑποφέρει τόσο, πού μᾶς τὸ ἀποσπᾷ. Γιὰτὶ ὅσο μικρὸ καὶ ἂν εἶναι, τὸ παιδί ἔχει τὴν ὑπερηφάνειά του, τὴ συναίσθηση τῆς ἀξιοπρέπειάς του, καὶ ὅταν τὸ πληγῶσωμε στὰ βαθιὰ του αὐτὰ αἰσθηματὰ, χαλοῦμε τὸ ἱερώτερο πράμα μέτα του, τὴν πίστη στὴ μητέρα.

Ἡ πίστη αὐτὴ γεννιέται μονάχη τῆς, ἀπὸ μικρὸ σὰν εἶναι τὸ παιδί, φθάνει νὰ ξέρει ἡ μητέρα νὰ ζεῖ τὴ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ τῆς, νὰ πονεῖ καὶ νὰ χαίρεται μὲ τὴν.

Ἄν, ὅταν ἔλθει τὸ παιδί, μὲ τὴν καρδιὰ βχθειὰ ἀπὸ κλάματτα, εἶτε ἀπὸ λύπη εἶτε ἀπὸ μετάνοια, τοῦ ἀνοίξει ἡ μητέρα τὴν ἀγκαλιά της καὶ τὸ σφίξει στὴν καρδιά της, καὶ ἀκούσει ὅλην τὴν ξεμολόγηση, καὶ μὲ λόγια ἀγάπης, καὶ μὲ φιλία γλυκὰ παρηγορήσει καὶ συγχωρήσει, ἀλλὰ καὶ συνάμα τιμωρήσει (ἡ δίκαιη τιμωρία δὲν ἀγριεύει καθόλου ἂν συνοδεύεται μὲ συγχώρεση καὶ τρυφερότητα), — ἂν τοῦ δείξει τὸ λάθος του μὲ καλωσύνη, καὶ ζυπνήσει μέτα του αἰσθηματὰ καλὰ καὶ δυνατὰ, δίνοντάς του νὰ καταλάβει πῶς πρέπει τὸ σφάλμα του νὰ τὸ ἐξαγοράσει, πόσο σφιχτὰ τὸ δένει κοντὰ τῆς, ἡμᾶνα αὐτὴ, τὸ παιδί τῆς, πόσο σφίγγει τὸ δεσμὸ πού τοὺς ἐνώνει!

Μὰ γιὰ νὰ δώσωμε τέτοιον ἀντροφή στὸ παιδί μας χρειάζεται καιρός. Πόσες ἀπὸ μᾶς ἔχουν καιρὸ νὰ ζήσουν μὲ τὰ παιδιὰ τους; Ὁ κόσμος, οἱ ἐπισκέψεις, ἡ τουαλέτα, τὰ μαγαζιά, μᾶς παίρνουν τόσες ὥρες τῆς μέρας...

Ἄπὸ τοὺς στοχασμοὺς τῆς κ. Π. ΔΕΛΤΑ

ΤΑ ΒΑΓΙΑ

Φέτος τὰ βᾶγια δᾶφνες θὰ τὰ ποῦμε, καὶ κράζοντας χαρμόσυνα ὄσᾶν ἄ, ἀπὸ τῆς ἐκκλησιῆς θὰ τὰ σκοροῦμε στὰ πέλαγα, στοὺς κάμπους, στὰ βουνὰ.

Τὰ πέλαγα καὶ τὰ βουνὰ κ' οἱ κάμποι γενήκαν ἐκκλησιῆς. Ἡ Λευτεριά σὰν Ἅγιο Πνεῦμα ἐπανοθέ των λάμπει καὶ ὀλόφωτη ἔχει ἀρχίσει ἡ λειτουργία

Φέτος τὰ βᾶγια δᾶφνες θὰ τὰ ποῦμε καὶ δακρυσμένοι καὶ γονατιστοὶ στοὺς τάφους τῶν ἡρώων θὰ τὰ σκοροῦμε ὁ θάνατος νὰ δαφνοστολιστῇ.

Καὶ οἱ, παιδιὰ τῆς μάχης δοξασμένα, πού βόλι δὲν οἶς ἔσκιαξε ποτέ, κρατήσατε τὰ βᾶγια τ' ἀγιασμένα σὰν δᾶφνες νίκης φέτος, ὦ νικηταί!

Στὰ πόδια σας ἐμεῖς θὰ τὰ σκοροῦμε τὴ Νίκη χαρμετώντας ταπεινά... Φέτος τὰ βᾶγια δᾶφνες θὰ τὰ ποῦμε μὲ βορροτερά, χαρμόσυνα ὄσᾶν ἄ!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

Ἡ ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ

Ὁμορφὴ μου πεταλοῦδα, μὲ τὰ διάφανα φτερά, βιασικὴ, πὲς μου, πού τρέχεις; μὲσ' τ' Ἀπρίλη τὴ χαρά.

Ἄπ' τὸ γλασεμὶ στὸ ρόδο, καὶ ἀπ' τὸ κρῖνο στὸν πανσέ, καὶ ἀπ' τὴν κίτρινη βιολέτα, στὸ δειλὸ τὸ μενεξέ;

Που στὰ φύλλα εἶναι κρυμμένος σὰν κορταὶ ντροπαλό, πού μ' ἀγάπη λαχταρεῖ κάποιο ἀγνωστο καλό.

Καὶ στὸ πέταγμα σου ἐπάνω, στὴ χαρὰ σου τὴν τρελλή, ἀγριολούλουδο, ἂν τύχη, φτυρωμένο κάπου ἐκεῖ

Ἄπερίφανα ζυγώνης, καὶ τὸ γλυκοχαιρετᾶς, στὴν καρδοῦλα τὸν καθίζεις, καὶ τὸ μέλι του ρουφᾶς.

«Τρέχω, βιάζομαι πηγαίνω τὴ ζωὴ μου νὰ χαρῶ, ὅσο ἡ φύσι λουλουδίξει, καὶ ὅσο ἔχω τὸν καιρὸ.

Ἀῦριο θὰ χειμωνιάση, καὶ ὁ ἀνήμερος βορροτᾶς τὰ λουλούδια θὰ σαρώνη καὶ τὰ φύλλα μονομιᾶς.

Καὶ... ἀλλοίμονο ὁ ἐκεῖνο πού ξεχάστηκε στὴ γῆ, καὶ γυρεύει στὸν χειμῶνα, τὸν... Ἀπρίλη του νὰ βρῇ.»

Ἄπρίλιος 1912. ΑΙΚ. Β ΚΑΤΕΥΦΟΥ

ΑΠΟ ΤΟ ΤΑΞΕΙΔΙ ΜΟΥ

Λοιπὸν δὲν θὰ ξεκουρασθῶ, ἀπλῶς ἀλλάζω κούρασιν, μὲ νέον τῶρα κέντρον ζωῆς καὶ σκέψης. Ζῶ μέτα εἰς περιβάλλον ἄλλο, μὲ τὸ ὅσοιόν μὲ συνδέει ἡ ἀγάπη τῆς φυλῆς, μὴ ἀγάπη γενικωτέρη καὶ εὐρυτέρη ἀπὸ κάθεἄλλην.

Καὶ ὅσον ἀπλῶνε κανεὶς τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν στοργήν του εἰς τὰς διακλαδώσεις αὐτὰς τῆς Ἑλληνικῆς οἰκογενείας, ὅσον τὰς πλησιάζει, τὰς μελετᾷ καὶ τὰς ψυχολογεῖ, τόσο αἰσθάνεται τὴν ὑπεροχὴν των ἐπὶ ὅλων τῶν ἄλλων.

Τόσον αισθάνεται εις τὰ κατὰ βῆμα τῆς ψυχῆς τὴν ἀφομοιωτικὴν δύναμιν, τὴν ἔλξιν τὴν μαθητικὴν, ἢ ὁποῖα τὴν μεταβάλλει εἰς κέντρον κάθε ἐνεργείας, κάθε ἐπιρροῆς.

Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἤμπορεῖ νὰ εἶναι ὅσον θέλει πόλις τῆς Αἰγύπτου, κτῆσις τῶν Ἑλλήνων, διεθνὲς κέντρον ἐμπορείου. Ὑπῆρξε, εἶναι καὶ θὰ εἶναι πόλις Ἑλληνική. Ὅχι διότι ἐπικρατέστερον στοιχεῖον εἶναι ὁ Ἑλληνισμός, ἀφοῦ μετὰ τὴν τρικασίαν πενήντα χιλ. κατοίκων, μάλιστα τριάντα εἶναι Ἕλληνες. Ἀλλὰ διότι τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα, ὁ Ἑλληνικὸς ἐμπορικὸς νοῦς, ὁ Ἑλληνικὸς πατριωτισμὸς ἀνοῦν ἐδῶ τόσον δυνατὰ καὶ ὑπέροχα, ὥστε ἡ ψυχὴ, τὸ κέντρον τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως νὰ εἶναι καθαρῶς ἑλληνικά. Ἀράπηδες, Ἴταλοί, Αἰγύπτιοι καθυπό, ὅλοι συνεννοῦνται Ἑλληνικά, ὅλοι συνδέονται εἴτε ὡς ἔμποροι, εἴτε ὡς ἐπιχειρηματῆται, εἴτε καὶ ὡς ἐπιστήμονες ἀκόμη μετὰ τοὺς Ἕλληνας. Εἰς τοὺς δρόμους, εἰς τὰ θέατρα, εἰς τὰ κοσμικὰ κέντρα ὅλοι ὁμιλοῦν ἑλληνικά, καὶ νομίζω πῶς δὲν ὁμιλοῦν μόνον, ἀλλὰ καὶ σκέπτονται. Εἰς τὰς μεγάλας οὐκείας τῶν ἐμπορικῶν γραφείων μετὰ τὴν δέκα ὀνομάτων τὰ ὀκτὼ εἶναι Ἑλληνικά, εἰς τὰς ζαχαροπλαστεῖα καὶ τὰ καφενεῖα καὶ τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα οἱ ὑπηρετοῦντες εἶναι Ἕλληνες, εἰς τὰ δημόσια γραφεῖα, ἐὰν δὲν εἶναι τελευταίως οἱ περισσώτεροι, βεβχίως ὅμως εἶναι οἱ καλλίτεροι.

Ποτέ μου δὲν θὰ λησμονήσω τὴν ἐντύπωση πού μοῦ εἶχε κάμει εἰς τὸ πρῶτον μου ταξίδι εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ὁ ἑλληνογλωσσὸς Τοῦρκος διοικητὴς τῆς πόλεως μαζὴ μετὰ τὴν οἰκογένειάν του πού ὁμιλοῦσαν ὅλοι τῶν θυμὰσι ἑλληνικά. Μετὰ αὐτὸν τὸν πανελληνισμὸν ἐννοεῖ κανεὶς καὶ αἰσθάνεται πόσον ἡ φυλὴ μας εἶναι δυνατὴ καὶ ποῖαν θέσιν ἤμπορεῖ νὰ καταλάβῃ μίαν ἡμέραν εἰς ὅλην τὴν Ἀνατολήν, παντοῦ ὅπου ἔπλωσε τὸ ἐκπολιτιστικὸν δίκτυ τῆς ἡ Magna Grecia τοῦ παρελθόντος. Ὅλα τὰ χροῖσμάτα τῆς φυλῆς ἀναπτύσσονται ἐδῶ εἰς βῆμα ἄνωτερον ἀπὸ τὴν ἐλευθεράν Ἑλλάδα. Μετὰ τριάντα χιλιάδας κατοίκους ὑπάρχουν σχολεῖα πού δὲν τὰ ἔχει οὔτε ὁ Πειραιεὺς μετὰ τὰς ὀγδοῆντα χιλ. κατοίκους του, οὔτε αἱ Πάτραι καὶ ἡ Σύρος αἱ δευτερεύουσαι πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ἐντρέπομαι νὰ τὸ εἰπῶ, οὔτε αἱ Ἀθήναι.

Αἱ μαθητρικὴ τοῦ Ἀβερωφείου ὑπερβαίνουν τὰς χιλιάδας. τοῦ δὲ Γυμνασίου καὶ Ἑμπορικοῦ μετὰ τῶν ἀστικῶν τῶν ἀρρένων τὰς 2,000. Δὲν ἔχω ὕψ' ὅψιν μου τὴν στατιστικὴν τῶν σχολείων τοῦ Πειραιῶς, ἀλλὰ βεβχίως μετὰ

ὅλον τὸν τριπλάσιον πληθυσμὸν τοῦ ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν δὲν θὰ εἶναι ἀνώτερος.

Καὶ τί σχολεῖα; μέγαρον. Ἡ Ζερβουδάκειος Ἀστικὴ τοῦ Ραυμλίου ἀγοριῶν καὶ κοριτσίων εἶναι ὄνειρον εὐρυχωρίας, ὑγιεινῆς, πλούτου σχολικῆς ἐπιπλώσεως καὶ ἀρχιτεκτονικῆς. Δὲν εἰξεύρω ἐν ἡ κατὰ δὴξιν τοῦ Ζερβουδάκη ἦτο δικαία ἢ ἀδικία. Ἀλλὰ βεβχίως ὁ ἄνθρωπος πού ὑψωσε τοιοῦτους βωμοὺς ὑγείας τοῦ νοῦ καὶ τοῦ σώματος διὰ τὰ παιδιὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἦτο μεγάλη καρδιά καὶ μεγάλη διάνοια.

Τὸ ἴδιον ἤμπορεῖ νὰ λεχθῆ διὰ τὸ Μπενάκειον Ὀρφανοτροφεῖον καὶ τὸ Μπενάκειον συσσίτιον. Ὅχι ἐκ τὸν πενήντα ὄρφανά, ἀλλὰ πεντακόσια ἤμποροῦν νὰ χωρέσουν εἰς τὸ ὀλόλευκον μέγαρον, μετὰ τοὺς διαδρόμους τοὺς βασιλικούς, μετὰ τὰς μεγαλοπρεπεῖς ἀπὸ μάρμαρον εἰσόδους, μετὰ τῆς σκάλας πού ἤμποροῦσαν νὰ φέρουν καὶ εἰς βασιλικὰς αἰθούσας.

Ποτέ μου δὲν θὰ λησμονήσω τὸ νοσοκομεῖον τοῦ Μπενάκειου, τὸ ἀπέραντον μετὰ τὸ ὀλόλευκον κρεββατάκιον, τὸ γυάλινον μέσα ἐκεῖ διαμέρισμα τῶν νοσοκόμων καὶ τὸ μικρὸν ἱατρικὸν χημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον γίνονται αἱ διάφοροι ἀναγνώσεις.

Κοῦκλες ἀκόμη ἢ μικρὲς ἀρρωστές ἀπὸ τριῶν ὡς ἐξ ἑξ ἡμερῶν εἶχαν καὶ τῆς κούκλες τῶν κοντῶν, συντροφικὰ πολυτιμὴ τοῦ ἀρρωστοῦ παιδιοῦ, πού δὲν ἔχει τὴν μητέρα του. Τὸ ἀρρωστο κοριτσακί φαντάζεται ἀρρωστη καὶ τὴν κούκλα του καὶ μετὰ χάδι καὶ μάννας πού τοῦ λείπουν, περιποιεῖται τὸ ἄψυχον παιδάκι του.

Κάτω εἰς τὰς τάξεις πού λάμπουν ἀπὸ τὸ φῶς ἀπὸ καθαριότητα γίνονται μαθήματα ὑγιεινῆς ἀπὸ τὴν ἱατρὸν κ. Ἀγγελοῦ Παναγιωτάτου, ἢ ὁποῖα μετὰ τὴν εὐφράδειαν πού τὴν διακρίνει ἀναπτύσσει καὶ ἐξηγεῖ ὅλα τὰ κακὰ πού ἤμποροῦν νὰ μᾶς συμβῶν, ἐὰν δὲν εἰξεύρωμεν νὰ λαμβάνωμεν μέτρα προφυλακτικὰ κατὰ τῶν μικροβίων, τῶν ἀοράτων αὐτῶν ἐχθρῶν τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς ἄλλην αἰθούσῃ τὰ παιδιὰ ἐργάζονται εἰς τὰς τέλεις, τὸν ἐπικρατέστερον κλάδον τῆς σχολῆς μαζὴ μετὰ τὰ κεντήματα καὶ τὰ ἀσπρόρουχα. Φαίνεται ὅτι ἡ εἰσαγωγὴ ἄλλων γυναικείων τεχνῶν ἐκεῖ προσκόπτει εἰς ἐμπόδιον ἀνυπερβλήτου καὶ ἰδίως εἰς κάποιαν ἀδικφορίαν τῶν ἐλληνίδων τῆς Ἀλεξάνδρειας, αἱ ὁποῖαι οὔτε τῶν φορεμάτων, οὔτε τῶν καπέλλων τῶν ἐκτέλεσιν ἐμπιστεύονται εἰς τὸ ὄρφανοτροφεῖον, τὸ ὁποῖον φέρει τὸν τύπον Ἑπαγγελματικῆς Σχολῆς.

Εἰς μίαν ἀπέραντον τραπεζαρίαν τὸ μεσημέρι ἀκριβῶς τὰ παιδιὰ τρώγουν. Τὸ φαγητὸν τῶν μαγειρευμένων εἰς τὸ συσσίτιον, δημιούρ-

γημα καὶ αὐτὸ τῆς κ. Ἑμμ. Μπενάκη εἶναι πολὺ νόστιμον καὶ ὀρεκτικόν. Μακαρόνια μετὰ κημά. Ὅλες τρώγουν μετὰ ὄρεξιν, εἰς ὅλων τὰ πρόσωπα εἶναι ζωγραφισμένη ἢ εὐχαρίστησις καὶ ἡ χαρὰ, πού δίδει τὸ καλὸ φαί, τὸ ὠραῖον φῶς καὶ ὁ ἀέρας ὁ καθαρὸς καὶ ζωογόνος.

Καὶ τὸ συσσίτιον αὐτὸ τρέφει πλὴν τῶν ὀρφανῶν, τὰ ὁποῖα συντηρεῖ ἡ κ. Μπενάκη, τὰ παιδιὰ τῆς προτύπου Ζερβουδάκειου, τὰς μαθητρίδας τῶν ἀνωτέρων τάξεων τοῦ Παρθεναγωγείου, τοὺς μαθητὰς τῆς Σαλβαγειοῦ Ἑπαγγελματικῆς καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν μαθητριῶν τοῦ Ἀβερωφείου μετὰ μίαν μόνον δεκάραν. Ἀναπληροῦ δὴλαδὴ τὰς Cantines Scolaires τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν πρωτευουσῶν, αἱ ὁποῖαι λείπουν δυστυχῶς ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἑπαγγελματικὴ σχολὴ τῶν Αἰγυπτίων προμηθεύεται τὸ φαγητὸν τῆς ἀπὸ τὸ Μπενάκειον συσσίτιον καὶ πολὺς λαὸς ἰθαγενῆς καὶ διεθνῆς ἐπωφελεῖται τοῦ εὐεργετικοῦ αὐτοῦ ιδρύματος τῆς κ. Μπενάκη, τὸ ὁποῖον ἵδρυσε καὶ συντηρεῖ ἐκ τοῦ ἰδίου τῆς ταμείου. Ὅλα δὲ αὐτὰ ἐγίναν ὅταν ἡ ἱδρυτικὴ ἐτοιμάζετο νὰ ἀφίση τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὑπερτάτη μέρει τῆς ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ πτωχῶν, τοὺς ὁποῖους ἀφίενε ὀπίσω τῆς μετὰ ἀνησυχίαν μάννας, πού πονεῖ διὰ τὰ ἀδύνατα παιδιὰ τῆς καὶ πού ἐννοεῖ καὶ ἀπὸ μακρὰν νὰ τὰ ἀγαπᾷ καὶ νὰ τὰ βοηθῆ.

Ὅλα τὰ Μπενάκεια διευθύνει ἐκεῖ ὁ διευθυντῆς τῆς Σαλβαγειοῦ Ἑπαγγελματικῆς Σχολῆς κ. Τσολακίδης. Τὸ πρᾶγμα δι' ἡμᾶς, πού ἐσυνειθίσσαμεν νὰ βλέπωμεν γυναίκας διευθυνούσας τὰ ὄρφανοτροφεῖα καὶ τὰ συσσίτια, φαίνεται παράδοξον. Ἐν τούτοις διὰ λόγους οἰκονομίας ὁ κ. Τσολακίδης προσεφέρθη νὰ τὰ διευθύνῃ καὶ τὸ κάμνει μετὰ τὴν εἰδικότητα καὶ αὐταπάρησιν καὶ ἀγάπην πρὸς τὸ ἔργον ὥστε ἡ ἑλλειψὶς γυναικῶν νὰ μὴν εἶναι διόλου αἰσθητή.

Ἐξ ἀπὸ τὴν λευκὴν αὐτὴν συνοικίαν, πού εἶναι ἕνα ζωντανὸν μνημεῖον τῆς φιλοπατρίας τῶν Ἑλλήνων, εἰς μεγάλην ὀλοπράσινην περιοχὴν γίνεται ἡ γυμναστικὴ τῶν παιδιῶν μετὰ τὰ φούτ-μπὸλ καὶ μετὰ κάθε νεώτερον γυμναστικὸν παιγνίδι. Καθηγηταί, διευθυνταί καὶ παιδιὰ, ὅλοι μαζὴ παίζου, στρατιῶται τῆς χθὲς καὶ στρατιῶται τῆς αὔριου, μετὰ σώματα ἀτσαλένια, μετὰ ψυχὰς πού ἐξευγενίζεαι μετὰ τόσον καλὰ διοργανωμένη μύρωσις, μετὰ αἰσθήματα Ἑλληνικώτερα καὶ ἀπὸ τὰ ἰδικὰ μᾶς παιδιὰ.

Τὸ μυστήριον τῆς τελείας ἐπιτυχίας τῶν μου ἀπεκαλύφθη ἕνα βράδυ ὅπου ἔτυχε νὰ εὐρεθῶν πέντε ἐξ ἑμῶν τῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐφο-

Νοσοκόμος διδάσκουσα γράμματα τραυματιῶν ρεῖας εἰς ἕνα φιλικὸν σπῆτι, εἰς τὸ ὁποῖον παρευρέθη καὶ ἐγώ.

Ὅλον τὸν Ἑλληνισμὸν ἀπασχολοῦσε τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας τὸ Μπιζάνι καὶ φυσικώτατα ἀφοῦ ἐπεταχθήκαμεν καὶ μεῖς εἰς τὸ ἀπόρητον φρούριον, ἀφοῦ ὠμιλήσαμεν ἔπειτα διὰ τὸν πόλεμον γενικώτερα, οἱ κύριοι ὡς κάποια μετὰ ὅλα αὐτὰ νὰ τοὺς ἐδάρινε σκέψιν ἤρχισαν νὰ ὁμιλοῦν γιὰ τὰ κοινωτικά τῶν καὶ μάλιστα γιὰ τὰ σχολεῖα.

Ἑμεινὰ κατὰ πλῆκην. Ἡ στοργή, τὸ ἐνδιαφέρον, ὁ τρόπος πού ὠμιλοῦσαν ὅλοι τῶν, κατερχόμενοι εἰς ζητήματα καθαρῶς παιδαγωγικά, εἰς σκέψεις προβλεπτικὰς διὰ τὴν κρίσιν πού ἐδημιούργησεν ὁ πόλεμος καὶ ἐκεῖ ὡς παντοῦ ἄλλου, ἡ γενναϊότης τῶν ἐν γένει ὑπῆρξαν δι' ἐμὲ σωστὴ ἀποκάλυψις τῆς προόδου τῆς Ἑλληνικῆς παροικίας τῆς Ἀλεξάνδρειας. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, ὡς ὑποθέτω δὲ καὶ οἱ ἄλλοι συναδέλφοί των, ἤμποροῦν νὰ δώσουν μαθήματα ἐργασίας διὰ τὰ σχολεῖα εἰς ὅλους μας τοὺς ὑπουργοὺς τῆς Παιδείας, εἰς ὅλα μας τὰ ἀνώτερα καὶ κατώτερα ἐποπτικά συμβούλια καὶ εἰς ὅλους μας ἀκόμη τοὺς ἐπιστήμους καὶ μὴ παιδαγωγούς.

Χωρὶς γραφειοκρατεῖαν, πού σκοτώνει κάθε ἐνέργειαν καὶ κάθε εὐγενῆ σκέψιν, χωρὶς τύπους καὶ σχολαστικισμούς καὶ εἰδικότητας οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἔφθασαν εἰς τὸ ὠραῖον ἀποτέλεσμα νὰ ἔχουν γυμνάσια, ἐμπορικὰ καὶ βιοτεχνικὰ σχολὰς, παρθεναγωγεῖα ἀνώτερα καὶ κατώτερα, ὅλα ἀσυγκρίτως τελειώτερα ἀπὸ τὰ ἰδικὰ μᾶς.

Οἱ ἐκλεκτότεροι ἐπιστήμονες, οἱ ἐκλεκτότεροι Τραπεζίται καὶ ἔμποροι καὶ εἰς μόνον εἰδικὸς παιδαγωγὸς καὶ Ἑλληνιστὴς ὁ κ. Παλαιολό-

γος, ὁ διευθυντῆς τῶν ἐκεῖ σχολείων, αὐτοὶ ἀποτελοῦν τὴν ἐφορείαν τῶν σχολείων. Χωρὶς ρουσφέτια καὶ προτιμήσεις αὐτοὶ ἐκλέγουν τὸ ἀνώτερον προσωπικὸν μεταξὺ τῶν καλλιτέρων παιδωνγωγῶν.

Εἰς τὸ Περθεναγωγεῖον, τὸ ὁποῖον διευθύνει ἡ κ. Ὑπατία Στάμπκ, μία ἀπὸ τὰς ὀλίγας παιδωνγωγούς ποῦ ἔχομεν, ὑπάρχουν διδασκάλισσαι τόσον ἐκλεκταὶ ὥστε αἱ μαθήτριά των νὰ μὴ κινθάνουν μόνον γράμματτα, ἀλλὰ καὶ νὰ μορφώνωνται ὡς Ἑλληνίδες πρώτης τάξεως.

Εἶναι δὲ ἀληθινὸν θεῶμα πῶς εἰς τὸ ἐκνευριστικὸν αὐτὸ κλίμα ἤμποροῦν νὰ ἐργάζωνται τόσον, μετὰ τάξεις ἀπὸ ἐξήντα καὶ ἐβδομηντα παιδιὰ. Μόνον τὰ πρὸς διόρθωσιν τετράδια εἶναι τόσον πολλὰ καὶ τοὺς πέρνουσι ὅλας τὰς βραδυνάς των ὥρας, ὥστε ἡ ζωὴ των νὰ περᾷ ὅλη σχεδὸν μετὰ τὴν ἀποκλειστικὴν ἡμέραν καὶ νυκτὸς ἐργασίαν τοῦ σχολείου.

Ὅταν ἤμουσιν ἐκεῖ εὐρέθην εἰς τὴν ταξινόμησιν μιᾶς σχολικῆς πινακοθήκης, ἡ ὁποία μόλις εἶχε φθάσῃ ἀπὸ τὴν Γερμανίαν. Αἱ μαθήτριά του Ἀβερωφείου θὰ ἐμάνθαναν πλέον ὅλας τὰς μεγάλας ἐφευρέσεις, καὶ ἀνακαλύψεις καὶ ὅλα τὰ ἄξια λόγου ἔργα τοῦ αἰῶνος ἀπὸ τὸ ὄρατον αὐτὸ Μουσεῖον, δωρεάν, νομίμως κάποιου ὁμογενοῦς. Ἐνα πρᾶγμα ἔλειπε, κάτι σχετικὸν μετὰ τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα, καὶ δι' αὐτὸ ὁ τελευταῖος πόλεμος ἔδωκε τὴν ὑπόθεσιν. Τὰς εἰκόνας, τὴν ζωντανὴν ἱστορίαν τοῦ πολέμου αὐτοῦ, τὴν ἔγραψε κατὰ σύμπτωσιν Ἑλληνὶς καλλιτέχνης ἀποκατεστημένη εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἡ κ. Θάλεικ Φλωρὰ Καραβίκα, σύζυγος τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐκεῖ ἐκδιδομένης «Ἐφημερίδος».

Εἰς ἄλλην στήλην ὁμιλῶ διὰ τὸ θεαματικὸν αὐτὸ ὑπὸ ἔποψιν ποιότητος καὶ ποσότητος ἔργον τῆς ἑλληνίδος καλλιτέχνιδος, ἡ ὁποία ἐξησφάλισε διὰ τὴν Ἑλλάδα λεύκωμα εἰκόνων

ποῦ περιλαμβάνει ὅλην τὴν δόξαν καὶ ὅλον τὸ μεγαλεῖον τῆς τελευταίας ἐποποιίης τῶν Ἑλληνικῶν ὕπλων.

Κ. ΠΑΡΡΕΝ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

Καὶ τὸ δεκαπενθήμερον αὐτὸ διήλθε μετὰ ἀγωνιώδεις προσδοχίας περὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν Δυνάμεων ὡς πρὸς τὰ ζητήματα τῶν νήσων καὶ τῶν νοτίων συνόρων τῆς Ἀλβανίας, χωρὶς ἐντούτοις καμμίαν ὀριστικὴν ἀπόφασιν.

Ἡ Βουλὴ κατὰ τὰς ὀλίγας ἡμέρας τῆς λήξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς περιόδου αὐτῆς ἐκάνονισεν τὸ ζήτημα τοῦ βασιλικοῦ ἐπιδόματος, καθὼς καὶ τῆς Α. Μ. τῆς βασιλίσσης Ὀλγας καὶ ἐψήφισεν τὰ μᾶλλον ἐπιέγοντα νομοσχέδια. Μεγάλῃ τῆς Βουλῆς ἐπιτροπῇ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Ζαβιτάνου ἐπαρουσιάσθη πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον τὸν ὁποῖον συνέλαβεν ἐπισήμως διὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησίν του.

Ἀπεφασίσθη καὶ διὰ πανελληνίων ἐράνων ἰδρυσις ἐπίππου Ἀνδριάντος τοῦ βασιλέως Κωνσταντῖνου καὶ πρὸς τοῦτο καθιερώσθη ἐπιτροπῇ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σ. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν.

Ἐπεσε καὶ ἡ Σκόδρα. Τὸ ἡρωικὸν Μαυροβοῦν ἐθριάμβευσεν ἐπὶ τέλους εἰς τοὺς εὐγενεῖς ἀγῶνας του.

Ἡ κατάληψις τῆς Σκόδρας ἀποτελεῖ θρίαμβον ἀληθῆ τοῦ μικροῦ λαοῦ τῶν μαύρων ὀρέων τοῦ ὁποίου προίσταται μέγας βασιλεὺς ἀπὸ τοὺς μυθικοὺς ἐντελῶς βασιλεῖς τοῦ παρελθόντος.

Ἡ πτώσις τῆς Σκόδρας μεταβάλλει ἐντελῶς τὰς λεηθείας ἀποφάσεις τῶν Δυνάμεων καὶ ἀνατρέπει τὰ σχέδια τῆς κατακτητικῆς βουλιμίας τῆς Αὐστρίας καὶ Ἰταλίας.

Ἡ πτώσις τῆς Σκόδρας ἐχαιρέτισθη μετὰ ἐνθουσιασμὸν ἀκράτητον ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν.

ΣΟΥΠΑ ΠΑΣΧΑΛΙΝΗ

Κόπτετε τὰ φλεμονάκια, τὰ ἐντεράκια λευκαμένα καὶ τὰ ποδαράκια τοῦ ἀρνιοῦ. Ψήνετε μετὰ βούτυρο ψιλοκομμένα κροமுδάκια, καὶ ἔπειτα ρίπτετε τὰ ἄνω ψιλοκομμένα, τὰ γυρίζετε ὀλίγον, προσθέτετε καὶ ἄνισο καὶ τὸ ζουμί τοῦ κρέατος. Ὅταν πάρουν μιὰ βράσι, ρίπτετε καὶ τὸ ρύζι. Ἄμα εἶναι ἔτοιμο τὰ ἀγοκόπτετε μετὰ 3 ἀυγά καὶ μετὰ λεμόνι. Ἄν σὰς ἀρέσῃ προσθέτετε καὶ ψωμάκια τηγανισμένα μετὰ βούτυρο ἢ ἄλλα χορταρικά ψιλοκομμένα.

ΓΑΛΑΚΤΟΥΧΟΝ ΝΕΣΤΛΕ
ΑΛΕΥΡΟΝ

ΤΕΛΕΙΑ ΤΡΟΦΗ ΔΙΑ
ΤΑ ΒΡΕΦΗ, ΑΝΑΡΡΟΝΥΑΣ ΚΑΙ ΓΕΡΟΝΤΑΣ
ΠΕΡΙΕΧΕΙ Τὸ ΚΑΛΛΙΤΕΡΟΝ ΕΛΒΕΤΙΚΟΝ ΓΑΛΑ

Πωλεῖται εἰς ὅλα τὰ φαρμακεία καὶ φαρμακευπορεῖα.
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ Δεῖα τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην.

Κ^{ΟΣ} ΕΥΓ. ΠΛΟΚ ΑΘΗΝΑΙ